

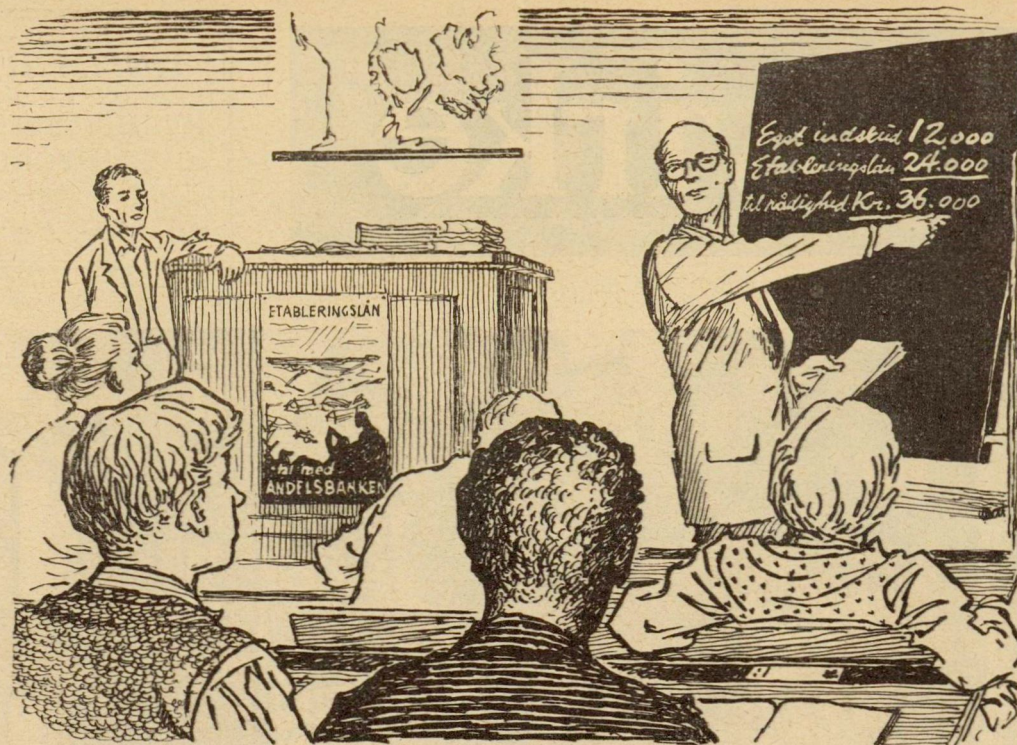
Samvirke

Børns fritid
HVEM BESTEMMER
OVER BYGGERIET
Nye fugle

15. april 1956 - 29. årgang nr. 7 - Oplag A

Fra den indre by i København. Tegning af Bjørn Larsen.

SØG OPLYSNING om Andelsbankens støtte til ungdommen

Selvstændighed har altid været og er heldigvis stadig et stærkt og naturligt ønske hos ungdommen. De vågne og dygtige unge nøjes dog ikke med ønsketænkning — de arbejder målbevidst hen imod at nå dette mål, dels ved at dygtiggøre sig på det felt, inden for hvilket de vil virke, dels ved at indrette deres økonomi således, at de bliver i stand til at sætte en større eller mindre del af deres indtægt til side til senere brug ved starten af den virksomhed eller bedrift, der er deres ønskers mål.

Imidlertid viser det sig som regel, at der skal bruges flere penge til at etablere sig selvstændigt, end man — endog ved stor flid og sparsommelighed — selv er i stand til at skaffe sig. Derfor oprettede Andelsbanken i sin tid en låneafdeling specielt med det formål for øje at yde de unge, der selv har samlet en sum penge sammen til start af egen virksomhed eller bedrift, et lån på de gunstigst mulige vilkår og til den lavest mulige rente og derigennem medvirke til, at etableringsfinansieringen kan gennemføres på et sundt og fornuftigt grundlag.

Vi opfordrer derfor enhver ung mand eller kvinde, der ad åre agter at etablere sig selvstændigt inden for handel, håndværk, industri, gartneri, landbrug e. l., til at søge oplysning om den håndsrækning, som Andels-

banken med denne form for etableringslån har givet den danske ungdom.

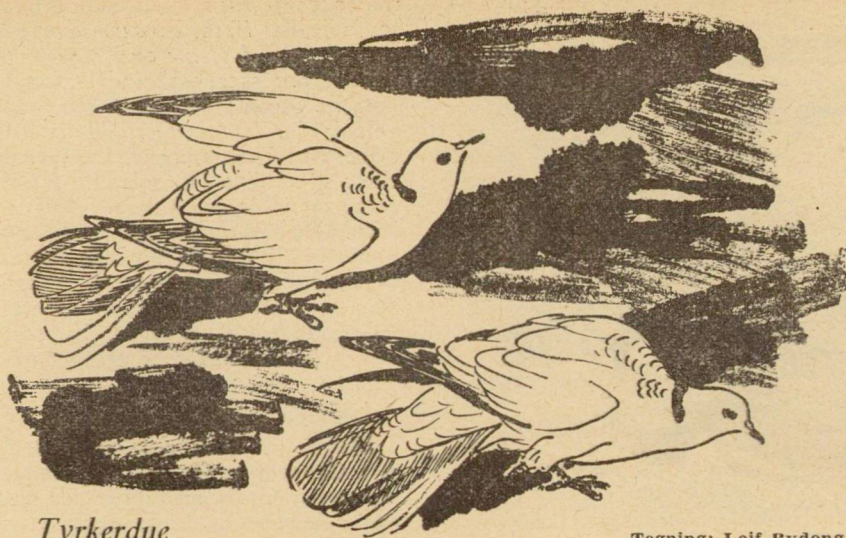
I Samvirke nr. 5 af 15. marts har vi i en artikel udførligt gjort rede for etableringslånets bestemmelser, og vi skal derfor her kun ganske kort anføre hovedpunkterne i disse:

Enhver ung mand eller kvinde, der gennem en årrække har foretaget regelmæssige indskud i Andelsbanken på en konto, som forrentes med højeste indlånsrente, har fortrinsret til et *etableringslån*, der mod sædvanlig bankmæssig sikkerhed ydes med et beløb på indtil det dobbelte af den i banken indsatte sum. Højeste lånebeløb er dog 25.000 kr. Lånet forrentes med kun $\frac{1}{2}$ pct. over den rente, De får af Deres indlånskonto, og udbetales med det fulde beløb uden fradrag af provision af nogen art. Lånets afdragsbetingelser er lempelige, og låntageren kan påregne en afviklingstid på indtil 20 år.

Vore medarbejdere i bankens hovedkontor, afdelinger og kontorer vil give Dem alle oplysninger om de fordele, De kan opnå ved at indsætte penge på en konto i Andelsbanken med et senere etableringslån for øje. Kom derfor ind i banken og tal med os — det vil glæde os og gavne Dem.

ANDELSBANKEN

A. m. b. A.

Tyrkerdue

Tegning: Leif Rydeng.

TYRKERDUE - med billet til Skagen!

Der kommer stadig nye fugle til Danmark, medens andre fugle forlader os. Bagom alle nøgterne betragtninger over, hvorfor det sker, mødes vi af den evige mystik, der knytter sig til fuglenes færd.

Sidder man og leger med sin radio, og hører man så pludselig en paradisfugls sælsomme latter slå ud fra højttaleren, så er man på bølgelængde med Australien, hvor radiofonien som pausesignal lader en paradisfugl le for (eller ad?) lytterne. Disse paradisfugle — der findes omkring halvfjerds forskellige arter af dem — har et vidt udbredelsesområde over Australien og Ny Guinea med omliggende øer, men ses aldrig i det, vi plejer at kalde „vor verden“. Her i Norden må De under ingen omstændigheder håbe på at få set denne ejendommelige pragtfugl, omend blot på det flygtigste strejftog.

Men ellers gælder det, at fugle meget ofte strejfer om langt, langt uden for deres egentlige udbredelsesområde. Sådan går det til, at man kan slumpe til pludselig at se en fuldstændig fremmed fugl for sig.

Således var den rødhovede and tidligere en stor sjældenhed her i landet. Denne lille, kønne dykand med det røde hoved, den helt mørke ryg og de hvide sideflager har sit hjemsted i Indien, Nordafrika og Sydøsteuropa. Her i landet har man skudt enkelte omstrejfende eksemplarer af arten i 1872, i 1892, i 1914 og i 1931. Så antraf man den imidlertid i 1920 ynglende på Femern, og i 1940 sås den første af disse ænder ynglende her i landet. Vi møder altså her en fugl, som, uvist hvorfor, har haft en nord-nordvestgående træktendens, og i den sidste halve snes år har denne tendens været særdeles fremtrædende.

I dag er rødhovedet and en almindelig ynglefugl i Danmark — et nyt element i det almindelige danske fugleliv.

Hvad landskabets kultivering koster i fugle

Og sådan sker der til stadighed en vis vekslen i vort lands fuglebestand. Nye fugle kommer til, og tidligere al-

mindelige fugle bliver sjældne eller forsvinder helt.

Spørger man så, *hvorfor* fuglene sådan kommer og går, da opdager man snart, at det er ulige lettere at give grunde for en fugls forsvinden end for en ny fugls ankomst.

Gennem en meget voldsom beskydning for tid tilbage lykkedes det næsten at udrydde alle egentlige *rovfugle*, med det resultat, at man senere har måttet så godt som totalfredede samtlige rovfugle for dog ikke helt at miste disse særegne fugle. Al denne nyere fredning til trods har vi dog ganske tabt den *store hornugle* som ynglefugl.

Og når man i stadig videre udstrækning inddæmme søer og opdyrker eng, mose og hede, ja, så gør man automatisk en hel række fugle hjemløse, og så forsvinder de selvfølgelig efterhånden.

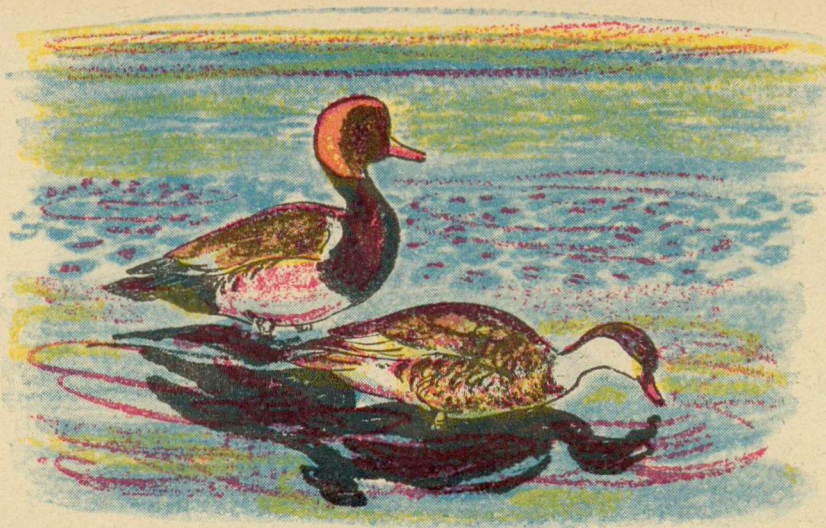
Det er her især svømme-, hønse- og vadefuglene, det går ud over. Fugle som *rordrum*, *steppehøns*, *brushane*, *bjejle*, *moseterne* o. s. v. *Storkenes* gradvise, men hurtigt forløbende decimering har vi ved en tidligere lejlighed været inde på. Den *sorte stork* er forlængst helt væk. Foruden, hvad her er sagt om mosers og enges opdyrkning, spiller måske for storkenes vedkommende også den omstændighed ind, at uhyre mange af de unge storke på deres første træk herfra til Afrika forliser ved sammenstød med det net af højspændingsledninger, der år for år spindes tættere og tættere over Europa.

Vort lands landbrugsmæssige kultivering kan også på helt anden måde drive fugle bort. Vi har f. eks. ikke mere så mange gamle, hule træer som tidligere. Og med dem har vi mistet *bulduen*, der bruger netop sådanne træer som rede- og rugeplads. Vi må nu til Sverige, til Finland eller, om man har lyst og lejlighed, til Sibirien for at opnå et møde.

Men hvorfor *kommer* så de nye fugle?

Stadig nordpå!

Ja, man taler naturligvis om *klimaændringen*, og den har da utvivlsomt også sin store betydning. Men som standardforklaring duer klimaændringen nu ikke uden videre, for *så* meget synes vi dog heller ikke, det er blevet varmere og tørrere på det sidste, at en fugl, der oprindeligt har hjemme i det tørre Forindien, og som for en fem og tyve-tredive år siden havde fundet sig til rette på Balkan, pludselig skulle føle sig animeret til at ruge ved Si-igen.

Rødhovedet and

Men sådan er det rent faktisk gået med *tyrkerduen*, der er af turtelduens og skoggerduens familie, en mørkt brungrå fugl med sortplettede vinger og en sort tværstribet på bagsiden af halsen. I sommeren 1950 blev der for første gang på dansk grund nedskudt tre af disse fugle, og senere har den med stor hast bredt sig nordpå. Fra Skagen har den således taget flugten op over Skagerrak til Norge, hvor den indtil nu er kendt så højt mod nord som i Stavanger-området.

Det kan ikke kun være et klimaspørgsmål. Men indtil videre må vi tøjle vor utålmodige spøg: Jamen, hvorfor så?

Mærkeligt er det også med *gulirissen* — en lille væver finkefugl, som er kommet hertil under en fortsat dragning mod nordvest. Den er kommet fra Syd- og Mellem-Europa, men er blevet ynglefugl også her i landet, hvor dens første kendte bopladser var ved Nakskov og ved Næstved.

Noget af en sensation ornitologisk set er det, at den *almindelige trane* siden 1952 har ynglet i Danmark, først i Nordjylland, senere enkelte andre steder. Det ejendommelige er, at denne trane ynglede her for et hundrede år siden, men så opgav den med eet ynglepladserne og nøjedes med nu og da at vise sig her som strejfugl.

Skuffede forventninger

Her er årsagsproblemet altså yderligere kompliceret.

Opsigtsvækkende var det også, at man for nogle år siden fandt to par ynglende *biædere* på Bornholm. Biæderen er af størrelse som en lille stær og nærmest for en pragtfugl at regne. Den har vingrønt bryst, røde

og gule vinger, mørke, markante striber om hovedet, og så har dens fjerdragt en metalglans, som får den til at lue i lyset. Den er kommet fra de sydlige himmelstrøg og har i øvrigt ikke senere vist sig.

Taler man om klimaforandring som årsag til nye fugles indflyvning, da har disse pioner-par åbenbart stillet for store forventninger til vejret heroppe.

Derimod er den *gulnæbbede gøg* blevet nogenlunde fast ynglende, medens *skadegøgen* fra Sydeuropa kun kommer her som en tilfældig gæst, ganske som *ørkenløberen*, en vadefugl, der for første gang blev iagttaget her i landet i efteråret 1955.

Skebejren fra Holland og *silkebejren* fra Sydeuropa synes på vej til at skulle blive nogenlunde almindelige ynglefugle hos os. Nyindvandret ligesom

tranen er *skarven*, og fredningen af rovfugle har sikret os *bavørnen* igen og visse par af *glente* og *fiskeørn*.

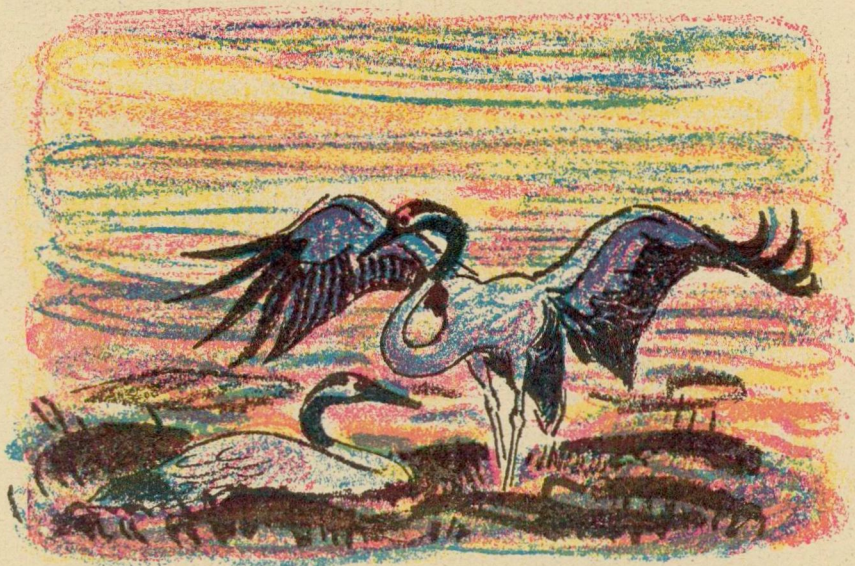
Men der sker også indvandring *nordfra*. Sådan kom i 1941 den første koloni af *riderne* (eller: de tretåede måger) til Hirtsholmene. De plejede ellers at forblive i Grønland, på Færøerne og i Norge. Ridene med den helt hvide hals og det helt hvide bryst ligner indtil forveksling stormmågerne, men ser man rigtig efter, opdager man, at ridene ikke har hvide pletter i de sorte svingfjer. Og de har sorte ben, hvor stormmågerne pranger med gule.

Sammen med sabinemågen

Nordfra er også *vandstæren* kommet. Gennem mange år har den været vintergæst hos os, men nu er den også set ynglende. Og det er dette, at en fugl yngler, som her er det afgørende.

Af mere tilfældige gæster fra det høje nord — fra Grønland, fra Nordatlanten, fra Sibirien — kan vi glæde os over den *stribede ryle*, *sabinemågen* og den med rylerne beslægtede lille sneppefugl *terrekliven* med det let opadbøjede næb.

Måske vil også disse fugle en dag begynde at yngle her og således i egentlig forstand indgå i vort danske fugleliv. Vi vil glæde os over dem. Fuglenes flugt under himlen og deres færden i skov og ved strand fylder os med undren, og denne helt naturbestemte undren mister ikke sin poetiske fylde, fordi vor eksakte viden om fuglenes liv, forhåbentlig, udvides år for år. Det var en dansker, der opfandt det geniale ringmærkningssystem, og der er al mulig grund til at tro, at vi gennem bl. a. de oplysninger, vore ornitologer ad denne vej indsamler, efterhånden vil kunne løfte sløret for et og andet af det, der i dag er skjult.

Traner

Hos soldater-baronerne i Itzehoe

Det danske Kommando i Itzehoe — den lille nordtyske by et halvt hundrede kilometer nord for Hamborg — synger nu på sit sidste vers. De ca. femten hundrede soldater, der siden 1947 har ligget i garnison på Itzehoes store kaserne, skal tilbage til Danmark. Hvornår overflytningen skal finde sted, ved ingen endnu med bestemt-
hed, men der er næppe lang tid tilbage. I samme takt som den nye tyske hær stilles på benene, svinder grundlaget for den danske hærs tilstedeværelse syd for grænsen.

Når den endelige marchordre kommer, vil den danske hær være berøvet en garnison, der i mere end almindelig grad gjorde noget for det menige mandskab. Det er ikke uden grund, at unge mænd på sessionerne landet over ofte udtrykker ønske om at blive indkaldt til kommandostyrken, for forlægningen i Itzehoe er afgjort populær blandt soldaterne, ikke mindst fordi den i kraft af sin særlige stilling inden for den danske hær har været i stand til at øve et stor velfærdsarbejde blandt „mænnene“.

Folk og Værn-biografen på kaseren i Itzehoe kan prale af at være den eneste danske soldaterbiograf, som er udstyret med det moderne cinema-scope-anlæg — og hvad der er meget mere ekstraordinært: soldaterne har selv betalt det!

Denne omstændighed siger meget bedre end mange ord, hvor tilfredse kommandosoldaterne er med tjenesten i Itzehoe i almindelighed og med den nybyggede biograf med 650 pladser og 75 øres billetter i særdeleshed. FOVA-biografen er nemlig for tiden den eneste danske biograf, der ikke lider under det amerikanske filmstop. Det indkaldte mandskab kan glæde sig over de nyeste storfilm, hvis fremkomst i Danmark som bekendt ligger ude i en meget uvis fremtid.

Men fordelene ved Itzehoe-tilværelsen er langt fra udtømt med filmforestillinger. I lighed med både den engelske og amerikanske hær har kommandoen indrettet mandskabsklubber for soldaterne. Den mest populære hedder *Holger Danske* og ligger uden for kaserneområdet nede i selve byen. Her passer soldaterne helt og fuldt sig selv, og mange spiser en ret stor del af deres måltider her. Hvis menuen på kasernen står på fisk, indstiller personalet i *Holger Danske* sig omgående på at stege mindst fem hundrede saftige bøffer, hvis afsætning erfaringsmæssigt er 100 pct. sikker. Det er en rar fornemmelse for soldaten, at han kan bestille sig en bøf, slippe billigt til den og oven i købet få den serveret af en hvidjakket opvarter.

Kasernen i Itzehoe kan desuden rose sig af at være den eneste danske garnison med eget rejsebureau, der arrangerer selskabsrejser til en meget populær pris for mandskabet.

Adskillige soldater har været på så fjerne steder som Paris og Rom. Orlovsdage lægges sammen, og i kraft af, at de danske soldater i hvert fald indtil for ganske nylig havde gratis rejse med de tyske jernbaner, var det muligt at arrangere en fin Romrejse for ca. halvtreds mark — et beløb som det ingenlunde er svært at spare op ved kommandoen, hvor alt er skattefrit.

Rejssebureauet har i øvrigt faste udflugtsture — skisportsrejser til Harzen, week-end i Bad Harburg, besøg på store tyske fabriksvirksomheder som f. eks. folkevogns-fabrikken i Wolfsburg o. s. v. Bureauet har også en finger med i spillet, når en tyve-tredive soldaterkoner og -kærester slår sig sammen om en bus og tager på besøg i Itzehoe.

Skattefriheden er en af de væsentligste ting, der gør soldaterlivet i Itze-

På øverste billede slår afskedens bitre stund for soldater-koner og -kærester, der har været på besøg i Itzehoe. I midten får en soldat sin kaffe serveret i mandskabsklubben *Holger Danske*, og nederst prøver en menig ingeniør-soldat sine færdigheder som skiløber under en week-end tur til Harzen.

hoe populært. I klubber og udsalg kan soldaten købe en pakke cigaretter med 20 stk. for 70 øre, en pilsner fås for 40 øre, og en stor cigar, der herhjemme koster over 3 kr., kan ved kommandoen erhverves for under 1 kr. At det faste militære mandskab og de civil ansatte i rig udstrækning benytter lejligheden til at anskaffe sig biler og motorcykler skattefrit, er en given ting.

Hvis soldaten en aften føler trang til at snakke lidt med sine pårørende hjemme i Danmark, kan han — uanset hvor i landet hans familie har til huse — telefonere hjem over et specielt kabel mellem Itzehoe og Kolding. Det koster 2 kr. for tre minutter. Den tilsvarende spøg koster tretten mark nede i byen, så det er intet under, at der

ofte er en tre timer lang ventetid foran telefonboxene.

Kontakten mellem kommandostyrken og den tyske civilbefolkning er og har hele tiden været yderst begrænset — i hvert fald ikke nok til at give anledning til gnidninger. Soldaterne passer stort set sig selv, og de mange goder, de nyder i forhold til soldater nord for grænsen, er netop givet dem som en slags kompensation for, at de befinder sig blandt fremmede. De soldater, der kunne tænke sig at bytte, er i absolut mindretal, og der er næppe tvivl om, at mange unge mænd — vordende soldater — vil ærgre sig ikke så lidt, når det danske kommando forlader Itzehoe og piller det rød-hvide skuldermærke af uniformen.

★ ★ ★ ★

Et varehus i den store stil

For første gang i brugsforeningsbevægelsens historie har FDB åbnet et varehus, som kan dække enhver efterspørgsel inden for så godt som alle de vareområder, der falder ind under dagligdagens behov. Det er FDB magasinet i Ålborg, som efter en større udvidelse nu fremtræder som det mest moderne FDB magasin i landet.

Indvielsen af det nye varehus på Bispensgade fandt sted på magasinets fem og tyve års fødselsdag for ganske nylig. Magasinet er udvidet, således at man har taget lokalerne i en tidligere restaurant i anvendelse, og man har nu afdelinger for manufaktur, herre- og damekonfektion, metervarer, sengetøj og gardiner, isenkram, skotøj og møbler. Bl. a. er isenkramafdelingen indrettet i de nye lokaler, og her har man

forøvrigt et lille prøvekøkken, der skal bruges til demonstration af nye og praktiske husholdningsredskaber.

Magasinet er i så høj grad, som det har været muligt, indrettet efter selvsalgsprincippet med varerne lagt frem i fritstående gondoler og salgsborde. „Hovedfærdselsåren“ ned gennem salgshallen fra indgangen ved Bispensgade til udgangen ved Obels plads, er omgående blevet døbt „Lille Bispensgade“.

Det eneste, der er tilbage af de tidligere restaurationslokaler, er en pejsestue med murstensgulv og bjælkeloft. Her har man indrettet en hyggelig kundevestibule med magelige stole, telefon, bykort, aviser og blade, og her kan kunderne slappe af mellem indkøbene.

Her ses det nye Ålborg magasins pejsestue, hvor kunderne hviler sig under indkøbene.

Det automatiske hus

Automatiseringen af vore hjem skrider frem med raske skridt. Nye maskiner og apparater, der lette arbejdet inden for husets fire vægge, dukker stadig op, og en lang række af de funktioner, som tidligere udførtes af hånden, klares nu meget lettere, hurtige og billigere af en automatisk installation.

★

Til højre har vi „bygget“ et hus — udstyret med alskens tekniske raffinementer. De fleste af dem er ting, som simpel hen er en betingelse for, at vi kan nyde hjemmelivet uden alt for meget arbejde samtidig med, at vi kan få noget fornuftigt ud af fritiden.

★

Øverst har vi en helautomatisk telefon, og på 2. sal ser vi fra venstre den elektriske hårtørrer, højfjeldssolen, den elektriske varmepude, el-symaskinen, radioen, fjernsynsmodtageren og til lidt mere specielle fritidsinteresser lysbilledapparatet og båndoptageren.

★

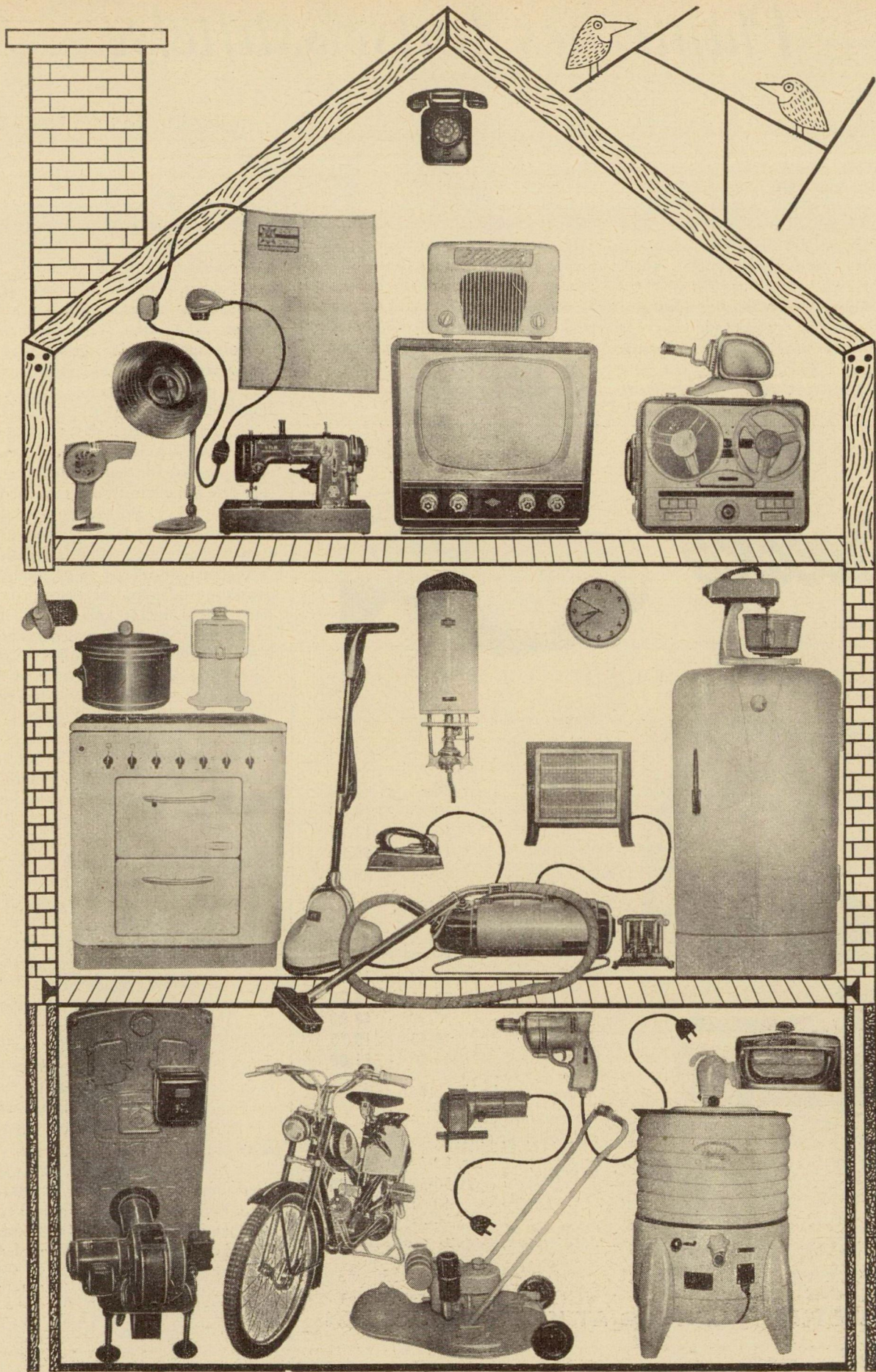
På 1. sal en samling af lidt mere prosaiske automatiske husholdningsapparater. I væggen til venstre sidder køkkenventilatoren, og på det termostattyrede el-komfur står trykkogeren og den elektriske frugtsaftpresse. Derefter har vi bonemaskine, termostatstrygejern, gasvandvarmer, støvsuger, brødrister, el-ovn, elektrisk ur, røremaskine og køleskab.

★

I kælderen indtager det „selvtænkende“ oliefyr en fremtrædende plads. Ved siden af har vi knallerten, og derefter kommer den benzindrevne plæneklipper. Oven over ses et par elektriske værktøjer, en stiksav og en håndboremaskine, og rækken af automatiske apparater afsluttes af den praktiske vaskemaskine.

★

Huset her kan ved første øjekast synes overdådigt udstyret med automatik. Apparaterne koster jo også penge. Men tingene er ikke særlig specielle — og det er i hvert fald næsten altsammen udstyr, der findes i FDBs lagre landet over. Automatik er en behagelighed, og man har jo lov til at anskaffe tingene lidt efter lidt.

Planternes fødselsstiftelse

Opdagelsen af et hidtil temmelig upåagtet lægemiddels stærke virkninger overfor visse sindslidelser har pludselig bragt vor hjemlige Botaniske Have i søgelyset som leverandør af stiklinger af en plante, hvoraf det pågældende lægemiddel kan udvindes. Det drejer sig om det såkaldte *reserpin*, der har været kendt og anvendt i indisk folkemedicin, men først for kort tid siden (omtalt i en tidligere artikel i *Samvirke*) har vundet videnskabens anerkendelse for sine fremragende egenskaber.

Dette reserpin udvindes af roden af

det lille indiske træ *rauwolfia*, et ganske uprængende træ med helt uanselige blomster og bær à la liguster. Intet under, at det da heller ikke har vakt nogen opmærksomhed, skønt det gennem en menneskealder har kunnet ses i tropehuset i Botanisk Have i København. Til gengæld er det en meget sjælden plante, som kun findes få steder i verden, og derfor forstår man, at Botanisk Have pludselig er blevet et slags midtpunkt i medicinforskernes anstrengelser for at erhverve sig stiklinger af denne plante.

En sådan pludselig opstået interesse

for vor Botaniske Haves frembringelser er dog ikke noget nyt. I tidens løb har Botanisk Have leveret plantemateriale til utallige videnskabsmænd ude og hjemme. Nogen samlet oversigt over, hvad disse videnskabsmænd så har fået ud af materialet, har man ikke. Men man véd, at f. eks. vore plantepatologer har stort udbytte af de forsøgsplanter, de fra Botanisk Have modtager til undersøgelse for virus-sygdomme, og måske bør også nævnes de stort anlagte undersøgelser, dr. *Anders Kjær*, Kemisk Laboratorium, har i gang på basis af plantemateriale fra Botanisk Have.

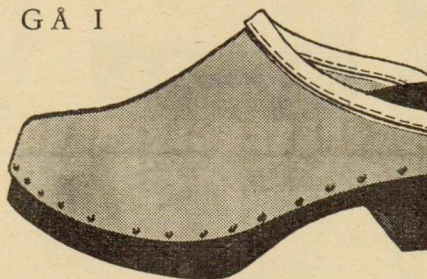
Dr. Kjærs videnskabelige domæne er naturstof-kemien, og han har især interesseret sig for sennepsolieforekomsten i de korsblomstredes familie. Det drejer sig bl. a. om sort og hvid sennep, peberrod og radiser, hvor netop sennepsolien giver krydderiet effekten.

Disse undersøgelser af op mod 200 danske og udenlandske plantearter er rent videnskabeligt anlagt med sigte på at opnå stadig større viden om deres kemiske natur. Men i forbindelse med rapsplanten kommer dog også en rent praktisk nytteværdi på tale. Man presser rapsfrøene for deres olie, og det såkaldte *rapskrå*, der bliver tilbage, bruges som kraftfoder i landbruget. Nu har man ved visse lejligheder iagttaget forgiftninger i forbindelse med denne fodring, og spørgsmålet er, om disse forgiftninger muligvis kan tilskrives tilbageværende sennepsolie i foderet. Her kan dr. Kjærs rent videnskabelige arbejde blive landbrugsfagligt engageret.

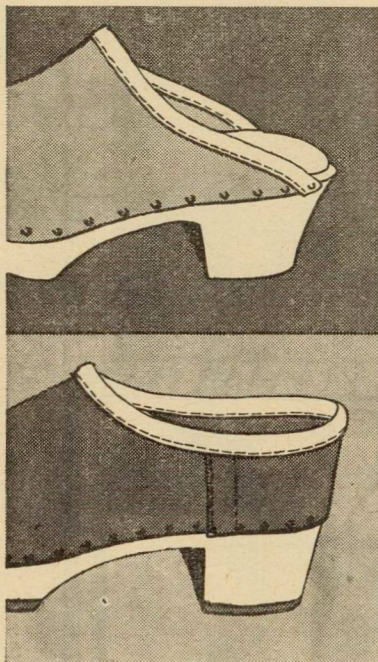
Botanisk Have har også en ikke ringe betydning for det rent gartneriske, idet mange fremmede planter er gået vejen fra studiehaven ud i erhvervet og dermed igen ind i hjemmene. Som et enkelt eksempel kan nævnes den Gule Hibiscus, der overhovedet ikke var kendt her i landet før 1945, da Botanisk Have fik de første stiklinger fra England. Der består i det hele taget et godt forhold mellem Botanisk Have og handelsgartnerne, som i ikke ringe omfang bytter formeringsmateriale. Publikum vil i al almindelighed ikke kunne få stiklinger fra Botanisk Have, men der er dog visse planteentusiaster, som selv hjemkøber fremmede og sjældne planter og således har de naturlige muligheder for at bytte frø og stiklinger med Botanisk Have.

DET ER SUNDT AT GÅ I

Træsko

— OG NU ER DET KLÆDELIGT

Sommertræsko nr. 1955,

uden beslag,

i farverne rød eller grøn:

str. 30-31 kr. **13,00**

32-35 - **14,50**

36-39 - **17,25**

40-43 - **19,00**

44-46 - **20,25**

Sommertræsko nr. 1955,

uden beslag,

hvide, rosa eller lavendel:

str. 30-31 kr. **13,75**

32-35 - **15,25**

36-39 - **18,00**

40-43 - **19,75**

44-46 - **21,00**

Sommertræsko nr. 1956,

med gummi under sål og hæl,

røde eller grønne:

str. 32-35 kr. **19,50**

36-39 - **22,25**

40-41 - **24,50**

Leveres i sommerens modefarver

DET BETALER SIG AT KØBE I BRUGSEN

EN NY TUR I KARRUSEL

SA kører karrusellen endnu en omgang, formodentlig for at gøre holdt på samme sted som sidst.

De resultater, som embedsmandsudvalget om brugsforeningsskatten var nået til i den for nylig offentliggjorte betænkning, var alt for sande og rigtige til, at modstanderne ville drage den eneste rimelige konsekvens, nemlig at indstille skattepropagandaen mod brugsforeningerne.

Hvad gjorde de så? Det lykkedes de konservative påny at få rejst uro om sagen i Folketinget, og åbenbart for at få fred gik finansministeren med til at nedsætte et nyt udvalg, som skal til bunds i det samme materiale, der for nylig er blevet gennemgået af uvildige skatteekspert, og som man i forskellig form og bearbejdning har tærsket langhalm på i udvalg og kommissioner i den sidste menneskealder.

Blot har ingen tidligere undersøgelse givet et så klart billede af de faktiske forhold som den sidste. Derfor måtte den ikke tale for sig selv. Ved påny at køre den gennem udvalgs-kværnen og under denne proces udsætte den for en skærsild af fortolknings-spidsfindigheder, håber de konservative åbenbart at få den lemlæstet til ukendelighed.

UNDER den debat i Folketinget, som gik forud for udvalgets nedsættelse, gav den konservative ordfører Poul Møller embedsmandsudvalgets betænkning den karakteristisk, at man havde „rumsteret sådan rundt med tallene og i den grad givet afkald på at trække retningslinier op, at den, der læser den, bli-

ver fuldstændig galen af den megen visdom.“

Vi spørger, hvad det er for retningslinier, Poul Møller ønsker trukket op af et uvildigt ekspertudvalg? De klare, utvetydige tal kan han ikke forson sig med. Slet ikke når de er så klare. Hvad han havde tænkt sig, var en eller anden tåget kompromispræget udvejsanvisning, som han selv kunne rumstere videre på. Altså en politisk tilkendegivelse, som det strengt neutrale udvalg naturligvis ikke havde nogen adkomst til at fremkomme med.

Poul Møller beklagede sig også over, at hovedstadens og de større byers brugsforeninger ikke var medtaget i ekspertundersøgelsen, men det kommer ganske simpelt af, at man ikke har nogen at sammenligne dem med, ingen egentlig købmændsvirksomhed i tilsvarende format. Senere hævdede han i sin fortsatte kritik af ekspertbetænkningen, at da brugsforeningers omsætning næsten uden undtagelser er mere end dobbelt så stor som de konkurrerende købmænds, kan man ikke uden at tage hensyn hertil sammenstille købmænds og brugsforeningers + uddeles skattebetalinger ud fra gennemsnitsberegninger.

Men hvordan kan han da i samme åndedræt modsig sig selv ved at forlange de allerstørste brugsforeninger inddraget i beregningerne med det resultat, at omsætningsgrundlaget for henholdsvis brugsforeninger og købmænd kommer endnu længere fra hinanden.

Forstår han selv, hvad han mener? Selv med den bedste vilje til blot at finde mønstret i hans betragtninger kører man fast.

ANDERLEDES konsekvente var de kommentarer, som under debatten blev fremsat af Venstres ordfører Thorkil Kristensen. Ekspertundersøgelsen havde vist, sagde han, at man med de beskatningsregler, som siden 1949 gælder for brugsforeninger, var „kommet et meget langt skridt i retning af den lighed i beskatningen, som var tilsigtet“.

I denne forbindelse pegede han især på ekspertudvalgets beregninger af, hvordan skattebyrden forholdt sig til omsætningen. Mens den af købmændene betalte skat svarede til 0,7—1,3 pct. af omsætningen, var de tilsvarende procent-satser for brugsforeninger + uddelere 0,6—1,1.

Fordelt efter omsætning var det altså meget lidt, købmænd betalte mere end brugsforeninger, og det kunne der nok „repareres på“, mente Thorkil Kristensen, f. eks. ved at forhøje det udskrivningsgrundlag, andelsbeskatningen i øjeblikket hviler på.

Her skal indskydes, at da indtægt i egentligste forstand ikke eksisterer i andelsforeninger, blev i sin tid „indkomstansættelsen“ for en andelsforening fastsat til en værdi af 4 pct. af formuen (6 pct. hvor der finder omsætning sted uden for medlemskredsen), og af denne fikserede indkomst betales i øjeblikket 33,75 pct. i samlet skat til staten.

Thorkil Kristensen fandt, at de førnævnte 4 pct. var „meget lidt efter vore dag's renteforhold“, hvorfor han — overbevist om, at der dermed var opnået fuld skattemæssig ligestilling brugsforeninger og købmænd imellem — gik ind for at forhøje afkastningsprocenten fra 4 til 5 pct.

Det lyder ikke af så meget, som det er. I virkeligheden betyder det 25 pct. forhøjelse af andelsbeskatningen, fordi det er afkastningsprocenten, ikke beskatningsprocenten, som forhøjes.

Der er imidlertid ingen grund til ved denne lejlighed at komme dybere ind på omkostningerne ved Thorkil Kristensens uskyldigt udseende „reparation“, eftersom Venstre opgav at stille ændringsforslag, efter at det nye udvalg var besluttet nedsat. Lad udvalget nu tale med „reparatøren“ om det.

MEN vigtig er Thorkil Kristensens principielle anerkendelse af, at ved at måle skatteydelsen på omsætningen, opnår man mulighed for at drage sammenligninger mellem de to parter. Hvordan ellers?

Denne målestok forkaster Poul Møller. I sit indlæg i folketingsdebatten tog han skarpt afstand fra Thorkil Kristensens synspunkter med en bemærkning om, at „det drejer sig ikke om en omsætningsbeskatning“. En billig udflugt! Ingen — hverken udvalget eller Thorkil Kristensen — har i denne forbindelse anvendt begrebet omsætning som andet end en målestok til bedømmelse af, om de to parter skattemæssigt bidrager ligeligt til samfundshusholdningen. Hvordan skulle man på anden måde konstatere det?

Det drejer sig her om en indkomstsskattelov, siger Poul Møller, og derfor er der brug for at sammenligne efter indkomst.

Lad os da spørge for tusinde gang: Hvad er en brugsforenings indkomst? Der foresvæver ham formodentlig noget om, at hvis købmænd havde omsætning i samme størrelsesorden som brugsforeningerne, ville deres skattetilsvær sandsynligvis være betydeligt større end brugsforeningernes, fordi de ville tjene mere på omsætningen. Men hvad kommer det sagen ved?

Hvis man skal sammenligne efter indkomst, vil det udarte i samme slags begrebsforvirring, som hvis

man f. eks. ville sammenligne vin med øl. En vis lighed i funktioner har ingenting med tingenes virkelige væsen at gøre.

At Poul Møller ingen argumenter har vil imidlertid ikke sige, at han ikke ved, hvad han vil. Han erklærede under debatten, at hvis det nye udvalg ikke var blevet nedsat, ville han for Det konservative Folkeparti have stillet forslag om skattemæssigt at sidestille brugsforeningerne med aktieselskaber. Og han sluttede sukkersødt: „Vi venter os meget af den behandling, der skal finde sted, hvor kooperationen og de frie erhvervs folk får lejlighed til at tale sammen om problemerne og til i fællesskab at finde en løsning, der kan akcepteres af begge parter.“

Han gør klogt i at skruer forventningerne ned, for venter han sig noget i retning af kapitulation overfor kravet om brugsforeningernes sidestilling med aktieselskaberne, vil han blive sørgeligt skuffet.

En ting har denne folketingsdebat bidraget til, nemlig at klare begreberne om, hvor de to partier, som stadig rejser røre om andelsbeskatningen, står.

Man kan være enig eller uenig med Venstre i berettigelsen af at bruge omsætningen som rettesnor for, hvad den ene eller den anden part skal yde. Principielt er der aldrig fra andelsside givet nogen indrømmelse af, at andelsforeningers og private erhvervsvirksomheders økonomi og skattetilsvær overhovedet kan sammenlignes. Men i hvert fald er Venstres tilkendegivelse et forsøg på at trække en saglig motiveret retningslinie op. At man så samtidig — ved kravet om en 25 pct. forhøjelse af andelsbeskatningen — går så langt over stregen, at den balance, som påstås tilstræbt, bliver forvrænget til en karikatur af hensigten — det ser til gengæld mere taktisk beregnet end just sagligt underbygget ud.

Imidlertid har de konservative intet andet standpunkt end opportunistisk at slå ned på hvad som helst, der kan bringe andelsforeninger størst mulige vanskeligheder i konkurrenceforholdet til det private erhvervsliv. Et lille kødben hist og her i form af en stramning af de hidtidige skattevilkår tager de gerne imod — for straks efter at bjæffe lige så ondskabsfuldt — men tanken på den helt store steg: brugsforeningerne i aktieselskabsgrøden! er deres store ønskedrøm.

HVOR ødelæggende ville det ikke være for en brugsforening, hvis den i forholdet til den private købmand ikke alene skulle præstere, hvad der i forvejen svarer ganske godt til en købmands skatteydelse, nemlig uddelerens og medhjælpernes skat — for det er jo brugsforeningen, der betaler dem løn og dermed også udreder deres skat — men ydermere underkaste sig en slags selskabsbeskatning, der aldrig har været

tænkt at skulle anvendes på andet end kapitalistisk virksomhed.

Hvad kapitalistisk er der ved en brugsforening? Eller et mejeri? Eller et slagteri? Hvor størsteparten af overskudet betales tilbage i samme forhold, som medlemmerne har haft omsætning med foreningen, og resten bruges til videreførelseskapital, til sikring og udbygning af fremtidens opgaver — alene til samfundets fordel?

Andelsforeningerne skal ikke — som finansministeren over for ønsket om et nyt udvalg — bare for at få fred lade sig lokke af Poul Møllers sirenetoner til at søge en løsning på et grundlag, der blot smager af selskabsbeskatning — ikke alene fordi den mindste indrømmelse på dette punkt vil give anledning til fortsat afpresning, men fordi det vil være helt ude af harmoni med deres organisationsform og en uretfærdig udhulning af deres konkurrenceevne.

En vej til ungdommen

En af vejene til at få ungdommen i tale er at vække ungdomsskolernes interesse for at optage en eller anden samfundssag i undervisningsprogrammet. Ud fra denne erkendelse har brugsforeningsbevægelsens oplysningsudvalg i 5. kreds (Randers-egnen) rettet en henvendelse til 3 af egnens ungdomsskoler om at finde en form for at lade eleverne beskæftige sig med brugsforeningsbevægelsens problemer.

To af skolerne har allerede fulgt henstillingen, heriblandt ungdomsskolen i Vivild ved Allingåbro, der den 28. marts fremlagde de første resultater af sin „andels-undervisning“ ved en afslutningsfest for skolens vinterkursus.

Til stede var foruden elever og forældre også repræsentanter for kredsens oplysningsudvalg, der i særlig grad beundrede de nydeligt udførte og illustrerede hefter om FDB og brugsforeningerne, som 17 af skolens elever havde udarbejdet som en særlig skriftlig opgave. FDBs kredsrepræsentant, proprietær C. Højlund, betegnede hefterne som hele håndbøger i brugsforeningsbevægelsen og takkede forstander Rasmus Nielsen for hans store interesse for bevægelsen, og forretnings-

fører Sv. Hansen fra FDBs afdeling i Randers inviterede på stående fod de nævnte 17 elever til besøg i afdelingen.

Mange andre ungdomsskoler og højskoler vil sikkert være rede til at gøre en lignende oplysningsindsats. Derfor er der grund til at håbe, at oplysningsudvalgene ud over landet tager eksemplet fra Vivild op ved at rette en lignende henvendelse til de lokale ungdomsskoler.

En anden vej til de unge går over aftenskolerne — erkendt bl. a. af oplysningsudvalget i 21. kreds, som i den forløbne vinter har medvirket med adskillige film og foredrag ved aften-skoler på Lolland-Falster.

I samme område har oplysningsudvalget skabt værdifuld kontakt med ungdommen ved at udsætte præmier i stilkonkurrencer om andelsbevægelsen på Lollands Højskole og Nr. Ørslev Ungdomsskole. Begge steder gik eleverne med stor interesse i gang med opgaven, og ved afslutningsfesterne for nylig uddelte oplysningsudvalgets repræsentanter de udsatte præmier. Ved præmieuddelingen på Nr. Ørslev Ungdomsskole benyttede FDBs kredsrepræsentant, uddeler M. Petersen, Nr. Alslev, samtidig lejligheden til at fortælle om oplysningsudvalgets opgave og virksomhed

Andelsvarehusene i samarbejde

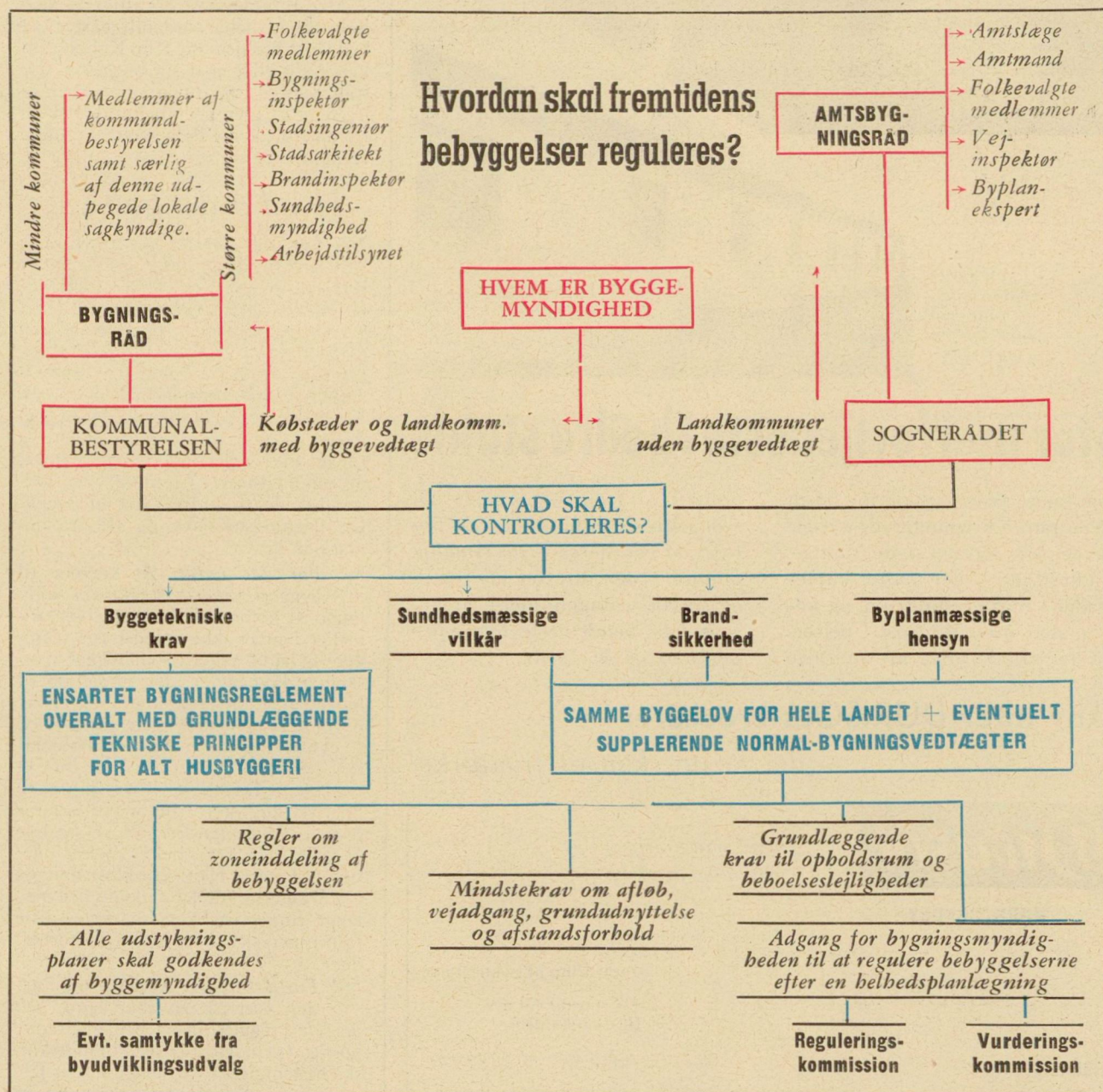
I Sverige er brugsforeningerne langt længere fremme med oprettelse af lokale varehuse end herhjemme, men den skærpede konkurrence, som e. indtrådte efter, at efterkrigstidens varehunger er mættet, og som også har ramt varehusene, har gjort et effektivt modtræk nødvendigt. Ligesom brugsforeningerne i Danmark gennem Esbjerg-systemet har opnået en række samarbejdsfordele, som ikke tidligere eksisterede, således har man inden for den svenske fællesforening KF udarbejdet en plan til at overføre dette arbejde til at omfatte brugsforeningsvarehusene indbyrdes. I stedet for at varehusene indkøber varerne hver for sig og arbejder uafhængigt af hverandre, skal de samles under en fælles organisation, der samler indkøbene og derved drager nytte af kæmpeordrens fordele — på lignende måde som i de private varehuskæder, der findes i stort tal både i USA og Europa.

Endvidere vil den nye varehusorganisation under KF virke for fælles retningslinier for varehusenes butikstekniske indretning, fælles reklame- og skiltningsmateriale og forbedret uddannelse af varehusenes ekspeditions-personale.

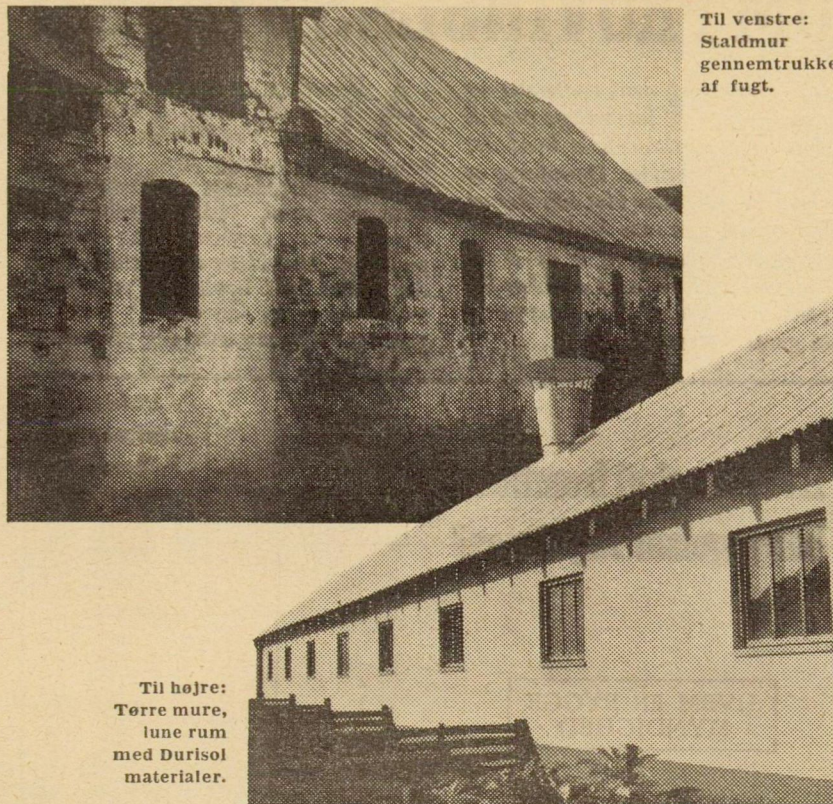
FASTE TØJLER OM PROVINSSENS BYGGERI

Så uvejsom som en jungle er den danske byggelovgivning og dens vedtægter og regulativer. Det er svært at orientere sig i kommunernes vidt forskellige praksis på dette punkt. Gang på gang støder man på den meningsløshed, at hvad der er tilladt i een kommune, er strengt forbudt i en nabokommune. Derudover er der utallige faldgruber for den, der vil i gang med byggeri eller blot udvidelser, moderniseringer og reparationer. På andre felter breder den rene lovløshed sig, så byggeriet til skade for helhedsbilledet bliver noget i retning af Wild-West. Alt dette er det en ny landsbyggelses opgave at råde bod på, og i artiklen her beskrives: ★ hvad der er galt, ★ hvad der gøres i øjeblikket for at lappe på manglerne, ★ og hvad der kan gøres fremover.

A F særlige love, der griber ind i byggeriet, skal vi opremse i flæng: Vandløbslov, vej- og sundhedslovgivning, love om natur- og bygningsfredning, civilforsvarslov, saneringslovene, parcelsalgslov og byggelinie-lov, skovlovgivning og mange andre. Endvidere de specielle krav, der stilles, når byplaner (yderzoner, mellemzoner og inderzoner) skal følges, og vilkårene, når der ydes stats-

Ovenstående er i skematisk form gengivet de hovedlinier, som forslaget til en landsbyggelseslov med tilhørende normalvedtægter — nytil fremsat i en kommissionsbetænkning efter otte års arbejde — indeholder. Skemaet kan se indviklet ud, men betyder alligevel en forenkling af det nuværende virvar, der på sine steder nærmer sig det rene anarki. Forslaget grundidé går ud på, at al bebyggelse i købstæder og landdistrikter fremover skal underkastes kontrol efter fælles principper, dog bortset fra egentligt landbrugsbyggeri, der stort set bevarer sin hidtidige byggefrihed. Gennemgå skitsen omhyggeligt og gem den til orientering når som helst. Den kan være til nytte, selv om lovgivningsarbejdet foreløbig kun er på det forberedende stadium.

Til venstre:
Staldmur
gennemtrukket
af fugt.

Til højre:
Tørre mure,
lune rum
med Durisol
materialer.

Stor merfortjeneste i bedre stalde

Den lange frostperiode tog hårdt på de gamle bygninger, og dyrene havde det strengt i de fugtige, kolde stalde – der måltes kuldegrader i mange staldrum, og køerne stod med rimfrost i pelsen. Dårliche stalde giver alt for ringe

udbytte af foder og arbejde. De kan sættes i stand – de kan isoleres og ventileres – for rimelige udgifter. Merudbyttet af dyrene og sparet vedligeholdelse af husene kan betale hele bygningsudgiften på ca. to år!

Skriv efter DURISOLs brochurer

- det koster kun et frimærke!

Durisol

NØRRESUNDBY

Send mig gratis
nedennævnte brochurer:

(Sæt kryds)

☐ Forbedring af gamle stalde.

☐ Typeplaner for nye Durisol-stalde.

☐ Typeplaner for hønsehuse.

☐ Familiehuse med statslån (planer, statslånsbetingelser)

Navn: _____

Stilling: _____

Adresse: _____

SAMV. 4 56

lån, vejfondstilskud, tilskud til beskæftigelsesarbejder, Marshall-lån til erhvervsbyggeri o. s. v.

Det egentlige lovgrundlag for byggeriet udgøres imidlertid af selve bygningslovgivningen, men også den er spredt og splittet i mangfoldige love: København og Frederiksberg har hver sin bygge lov, købstæderne en anden lov, og for byggeriet på landet er der bestemmelser i brandpolitiloven. Samtidig findes der for købstæderne og landet særlige bemyndigelseslove, ud af hvilke der er vokset et hav af forskellige bygningsvedtægter og reglementer.

Men alt sammen er det alligevel ikke nok til at holde ordentligt styr på byggeriet herhjemme. Kun København klarer sig godt med sin bygge lov, der stammer fra 1939, men i provinsen er bygningslovgivningen helt utilstrækkelig overfor de nye bebyggelses stadige fremmarch.

Hvad er der galt?

✧ **For det første:** At provinsens bygningslovgivning er forældet: Købstadsloven er fra 1858, landbrandpolitiloven er fra 1926. Mange af bestemmelserne bygger på erfaringerne fra storbranden i København 1795 og fra koleraepidemiens hærgen i hovedstadens gamle, usunde bydele i 1853. Resultatet er, at kontrollen med bymæssige dannelser tit indskrænker sig til at stille visse krav i brandteknisk og sundhedsmæssig retning, men forsømmer de to andre sider af sagen: De bygningstekniske og de byplanmæssige krav.

✧ **For det andet:** At kravene til byggeri varierer stærkt fra kommune til kommune, hvilket giver urimeligt besvær ikke mindst for teknikere og håndværkere, som bygger i forskellige kommuner, der støder op til hinanden. Indlysende urationelt er det navnlig, at de rent byggetekniske krav, f. eks. til husenes styrke og holdbarhed, er lokalt betingede i så lille et land som Danmark, hvor klima og lufttryk dog stort set er det samme overalt. På den anden side er det lige så galt, når byggebestemmelser, der bruges i større byer, kritikløst optages i vedtægterne for landkommuner med langt ringere bebyggelse, hvor disse principper slet ikke passer til forholdene.

✧ **For det tredje:** At der mange steder, især på det åbne land, helt mangler regulering af bebyggelserne, bortset fra nogle få, rent brandtekniske bestemmelser. Så længe der er tale om rent landbrugsbyggeri, er dette ingen mangel, men misforholdet træder klart frem, når tidligere landbrugsegne udstykes og bebygges bymæssigt, aktuelt netop i disse år, hvor trafikmidlerne mere og mere udviser forskellen

mellem by og land i bebyggelsesmæssig henseende. Resultatet af denne lovløshed viser sig bl. a. i mangelfuld vejadgang til den nye bebyggelse, hindringer for ordentlige kloakforhold og uheldig sammenroding af erhvervsvirksomheder og boligbyggeri.

✧ **For det fjerde:** At selve byggeadministrationen lader noget tilbage at ønske, først og fremmest i mindre kommuner, hvor det ofte kniber med at skaffe kvalificerede folk til at føre kontrollen med byggeriet. Trods stor dygtighed hos formænd og medlemmer må det huskes, at mange lokale bygningskommissioner ofte behandler byggesagerne i fritiden og uden fast medhjælp, og en byplanmæssig vurdering bliver kun sjældent udført.

Hvad gøres der i øjeblikket for at bøde på manglerne?

Gennem en *tidssvarende bygningsvedtægt*, stadfæstet af boligministeriet, rådes der i mange kommuner bod på bygningslovgivningens ælde. Ministeriet har senest i 1955 udsendt et normalbygningsreglement, hvis krav til f. eks. vejudlæg, bygningshøjde og lysafstande er et betydeligt skridt fremad i forhold til de gamle bygge love, og dette reglement danner forbillede for mange byggevedtægter både i købstæder og landkommuner. Alligevel ejer tusinde ud af landets tretten hundrede sognekommuner endnu intet bygningsreglement, men klarer sig alene med brandpolitiloven, der muliggør næsten hemningsløs byggefrihed, og også adskillige købstæder nøjes den dag i dag enten med en forældet byggevedtægt eller med den over hundrede år gamle købstadsbygningslov. Forklaringen herpå er de talrige vanskeligheder, som i praksis synes at være forbundet med gennemførelse af en byggevedtægt — ikke mindst udformningen af de byggetekniske bestemmelser afføder ofte uenighed i de kommunale råd. Kommer vedtægten endelig, er skaden undertiden allerede sket i form af kaotiske nye bebyggelser, vokset frem uden nødvendig kontrol.

En anden form for modernisering af de forældede lovregler om bygningskonstruktion er foregået gennem *dispensationer*, der efterhånden har udviklet sig til et apparat af enestående størrelse. At det kræver både tid og penge, er en sag for sig.

De varierende byggekrav fra sted til sted er dog i nogen grad modvirket gennem boligministeriets ensartede vilkår for alt statslånsbyggeri, ligesom savnet af en helhedsplanlægning for bebyggelserne — også et hul i den gamle bygge lovgivning — er afhjulpet gennem byplanloven, der har sat skub i mange byers byggeplanlægning. Men alt i alt har det kun været lapperier, og på dette punkt træder det nylig

fremkomne forslag til en *landsbygge lov* ind i billedet.

Hvad kan der gøres fremover?

Otte års spænding udløstes med dette forslag, der kort og godt tilsigter at udbedre alle de nævnte mangler. *Hvordan* er antydnet på tegningen på den foregående side.

Administrationen foreslås omlagt på den måde, at særlige *amtsbygningsråd* overtager kontrollen med byggeriet overalt, hvor der ikke findes nogen bygningsvedtægt og følgelig heller ingen kommunal bygningsmyndighed. Hermed sikres overvågelse af bymæssige nydannelser i hidtil „lovløse“ områder. Alle andre steder udøves tilsynet af de stedlige kommunalbestyrelser, bistået af sagkyndige bygningsråd.

De nye krav nedfældes dels i en bygge lov, som skal gælde hele landet undtagen hovedstaden, dels i to sæt nye normalvedtægter, det første for kommuner med en udviklet teknisk bygningsadministration, det andet for mindre kommuner, som i vedtægtsform ønsker at angive mere detaljerede retningslinier, end bygge lovens forskrifter giver. Endelig foreslås de rent byggetekniske krav til det enkelte hus optaget i et ministerielt bygningsreglement fælles for alt byggeri, hvorved den nuværende uensartethed på dette punkt ophæves, samtidig med at de lokale myndigheder slipper for at føre lange forhandlinger herom, når nye bygge vedtægter skal gennemføres.

Kontrolområdet for den nye bygge lov bliver al bebyggelse i provinsen, lige fra det beskedne parcelhusbyggeri

i rene landkommuner til byggeri i de store købstæder — kun det egentlige landbrugsbyggeri vil fortsat kunne opføres uden byggetilladelse, men skal dog opfylde visse grundlæggende krav om afløb, vejafstand og vejadgang og om indretning af beboelsesrum. Amtsrådet kan i undtagelsestilfælde udvide kontrollen med landbrugsbyggeriet.

Forslagets perspektiv

Det centrale problem i bygningslovgivningen er grundudnyttelsen, og det nye bygge lovforslag former sig som et opgør med tidligere tiders ganske utilstrækkelige regler om lysafstande og det ubebyggede areals størrelse. De krav, der nu foreslås stillet til *friarealerne*, både i forhold til den enkelte ejendom og hele bebyggelsen, lover godt for fremtiden. Et andet grundprincip i den nye landsbygge lov er opfordringen til mere planlægning, indeholdt bl. a. i bestemmelserne om bebyggelsesregulering og inddeling i zoner for henholdsvis boligbyggeri, erhvervsbebyggelse og blandet bebyggelse. Hertil kommer kravet om, at udstykning til bymæssig bebyggelse i hidtil ukontrollerede områder skal forelægges amtsbygningsrådet.

Lige så betydningsfuld er den mulighed, som en moderne landsbygge lov åbner for indskrænkning af det uhyre administrative arbejde med ustandselig at give dispensation fra forældede regler. Endnu større summer vil kunne spares gennem den *standardisering*, som rent faktisk ville blive følgen af ensartede byggetekniske krav til alt byggeri, en standardisering, der samtidig vil kunne fremme udvekslingen af tekniske erfaringer mellem landets kommuner.

* * * *

Så at sige alle provinsskuespillere, navnlig Andels-Teatrets, véd, hvem fru Sonne på Bornholm er — den stedlige FDB-forretningsførers utrættelige og gæstfrie hustru. I hendes hjem kommer og går skuespillerne næsten, som de vil, når de er på Bornholm. På ovenstående billede ses hun i en kreds af Andels-Teater-tourneens skuespillere. Fra venstre ses Lotte Sernberg, Irwin Hasselmann, Vald. Brodthagen, fru Else Marie Sonne og Valse Holm. Ingen er så taknemmelige for lidt gæstfrihed som teatrets færende folk, der ellers kun kender hoteller, kolde busser og snævre garderober. Det afgørende er, at de føler sig hjemme, og den atmosfære kan skabes blot ved et stykke spegepølsemad. — Var det ikke noget at tænke over for mennesker, der kommer i kontakt med Andels-Teatrets tourneur?

BØRNS FRITID

er ikke altid fritid

Børn skal have lov at være børn, og det kræver tid. Selv skolemyndighederne må, tilsyneladende modstræbende, indrømme børnene et vist minimum af fritid. Men spørgsmålet bliver så i næste omgang, hvad børnene bruger denne fritid til. Og i sammenhæng hermed: Hvor mange af børnene har betingelserne for at udnytte fritiden, som man kunne synes, det burde ske?

Desværre — vi véd næsten slet ingen ting herom. Den større, statistisk solidt tilrettelagte og kyndigt gennemførte og bearbejdede undersøgelse, som kunne give os et i hvert fald nogenlunde gyldigt billede af situationen, foreligger ikke. Vi må indtil videre slå os til ro med udvisendte af forskellige lokale rundspørger. Et par af de mest omfattende af disse rundspørger danner baggrunden for denne artikel — det ene rundspørge blev på initiativ af kommunelærer H. C. Rasmussen gennemført i efteråret 1946 i Haderslev by og i en række skoler i amtet og omfattede godt 1100 børn i alderen 10—14 år, det andet er af nyere dato og er under forstander K. Skovby-Jørgensens ledelse foretaget blandt 300 piger og 300 drenge i alderen 7—14 år på københavnske legepladser og fritidshjem.

Det er så nogenlunde de samme spørgsmål, der er stillet børnene i København og Haderslev, men derfor bør en sammenstilling af svarene dog ikke tages for mere, end den ret beset er værd. Undersøgelserne er, som nævnt, ikke foretaget på samme tid, og aldersgrupperne er ikke identiske. I Haderslev-undersøgelsen stilledes samtlige børn i visse skoler og klasser de samme spørgsmål, — til gengæld spiller forskellen mellem livet på land og i by ind her. Ved Københavns-undersøgelsen var elevmaterialet for ensartet derved, at spørgsmålene kun rettedes til børn, som havde deres gang på offentlige legepladser og fritidshjem.

Hårdt hængt op

Og sådan kunne endnu flere forbehold tages. Men så meget får man dog et indtryk af, at det er så som så med mange børns reelle fritid. Mange har erhvervsarbejde. Af Haderslev-undersøgelsens bybørn havde 26,6 pct. af drengene byplads, og 37 pct. af pigerne passede fremmedes børn. I landdistrikterne havde 16

pct. af drengene budplads og 31,5 pct. af pigerne passede børn. I København havde 23 pct. af drengene og 14 pct. af pigerne forskelligt arbejde. Men der har utvivlsomt været adskillige drenge og piger, som har haft så meget arbejde, at de slet ikke har haft tid til at indfinde sig på de legepladser og i de fritidshjem, hvor undersøgelsen blev foretaget.

Hertil kommer så det arbejde af forskellig

slags, som børnene udfører i deres eget hjem for at hjælpe far og mor og voksne søskende. Det er kommunelærer Rasmussens opfattelse, at mange piger fra 10-års alderen udfører noget nær en tjenestepiges arbejde hjemme. Og på landet er der som regel særdeles stor efterspørgsel på drengene som medhjælpere i landbruget.

Medens pigerne ikke synes at have ytret nogen tilfredshed ved denne tingenes tilstand, er mange drenge stærkt interesserede i landbrugsarbejdet, og om det så er bydrene i Haderslev og omegn, så ytrer 42 pct. af dem glæde ved jobbet. Her bliver spørgsmålet dog vel, hvor stor en rolle den privatøkonomiske afkastning spiller for denne tilfredshed. Jyder har jo medfødt en særlig fornemmelse for penges værdi.

Behersket boglæsning

Børnene i den jyske undersøgelse synes umiddelbart at have været hængt hårdere op end københavnere. Af Haderslev-undersøgelsens drenge er der da også kun 10,7 pct., som spiller fodbold, medens dette noble spil drives af 55 pct. af de adspurgte københavnere. Huskes må det dog stadig, at disse små københavnere er udvalgt blandt dem, som har deres gang på de steder, hvor fritidsfornøjelser direkte tilrettelægges for dem.

Herpå tyder måske også den omstændighed, at kun 6,9 pct. af jyderne leger „røvere og soldater“, medens ikke mindre end 65 pct. af københavnere hengiver sig i denne leg. Nå, naturligvis må de 7—10-årige i dette københavnske elevmateriale også bringe tallet i vejret.

Haderslev-jyderne er beherskede i deres læsning af bøger. 13,4 pct. af drengene og 24 pct. af pigerne giver sig af hermed, medens de tilsvarende tal fra København er 67 og 75 pct. (Men: fritidshjemmene har jo også læsestuer!) Derimod er jyderne større ugebladslæsere end københavnere — ca. 93 pct. af dem følger kon-

stant begivenhederne udvikling i eet eller er det tilsvarende t

Jyderne er tilsyn aflytningen af børne figurerer her med ca. 55 pct.

Hvem vil

Biografforestilling vilde efter i Hade egentlig sammenlig søgelser kan der i tages, men det gæl søgelsen, at ca. 60 drengene „jævnligt derslev fandt man f 5—6 timer om uge

Al denne tegnes serierne, der især tr disse filmoplevelser når børnene spørg skikkelser, de gerne af mørket alle disse dog har for drengen toget „klassisk“ f Robin Hood. Far o også ind imellem p huset — pigerne i ikke så lidt for dron ne, og drengene i egn har kongen på plads. Københavner rigt i broget mængd mænd, sørovere, T nabetjente som id københavnerpigerne blå stewardesser, lig ske nøje véd at ske spillerinder, der stå liste, og almindelig må nøjes med syver

Samle-sjov

Det hører sig til på noget. I Hadersl pct. af børnene sar og i København om eller andet“ kan v kaffetilsætningsbille ker over militærkn kløvere til de uldto de på at plukke af lægge i pres i skol nævnte drengene ia leobjekter, medens måtte begrænse sig skellige ting. Og i være, københavnere seende er mindre o jyske fætre. Men c at blive holdt til g og firkløvere er det at finde i det indre

verige og dramatiske
geblade. I København
55 pct.

og også lidt ivrigere i
delserne i radioen. De
ct. mod Københavns

ligne?

børnene sikkert lige
København. Nogen
mellem de to under-
henseende ikke fore-
Københavns under-
pigerne og 65 pct. af
biografen, og i Ha-
asiaster, som tilbragte
grafen.

ning (for det er jo
ugepressen) og alle
sine spor i sindet, så
de har nogle ideal-
ne, dukker der frem-
ne helte og heltinder,
kommende op-

af Tarzan og
bliver der dog
r, samt konge-
havn sværmer
og prinsesser-
derslevske om-
tlistens fjerde-
ne nævner i øv-
rvirring brand-
jold og krimi-
kelser, medens
odaget de fikse
forresten gan-
ellem filmskue-
øverst på deres
billerinder, der
lsen.

barn at samle
da også ca. 83
et eller andet,
5 pct. Dette „et
at sige alt, fra
ger og frimær-
kohorn og fir-
gebørn kan fin-
ens sweaters og
e. I Haderslev
forskellige sam-
avnerdrengene
omkring 25 for-
sømmend godt
e i denne hen-
omme end deres
og nok krav på
f. eks. kohorn
isvis vanskeligt
havn.

Mere bemærkelsesværdigt er det, at i Ha-
derslev-undersøgelsen, hvor drengenes og piger-
nes ti mest eftertragtede samleobjekter er stillet
op, finder man hos pigerne ikke bøger blandt
disse ti favoritemner, og hos drengene når bø-
gerne lige præcis at komme ind som nummer 10
(med 6,2 pct. mod cigaretmærkernes 49,1 pct.
og frimærkernes 38 pct.).

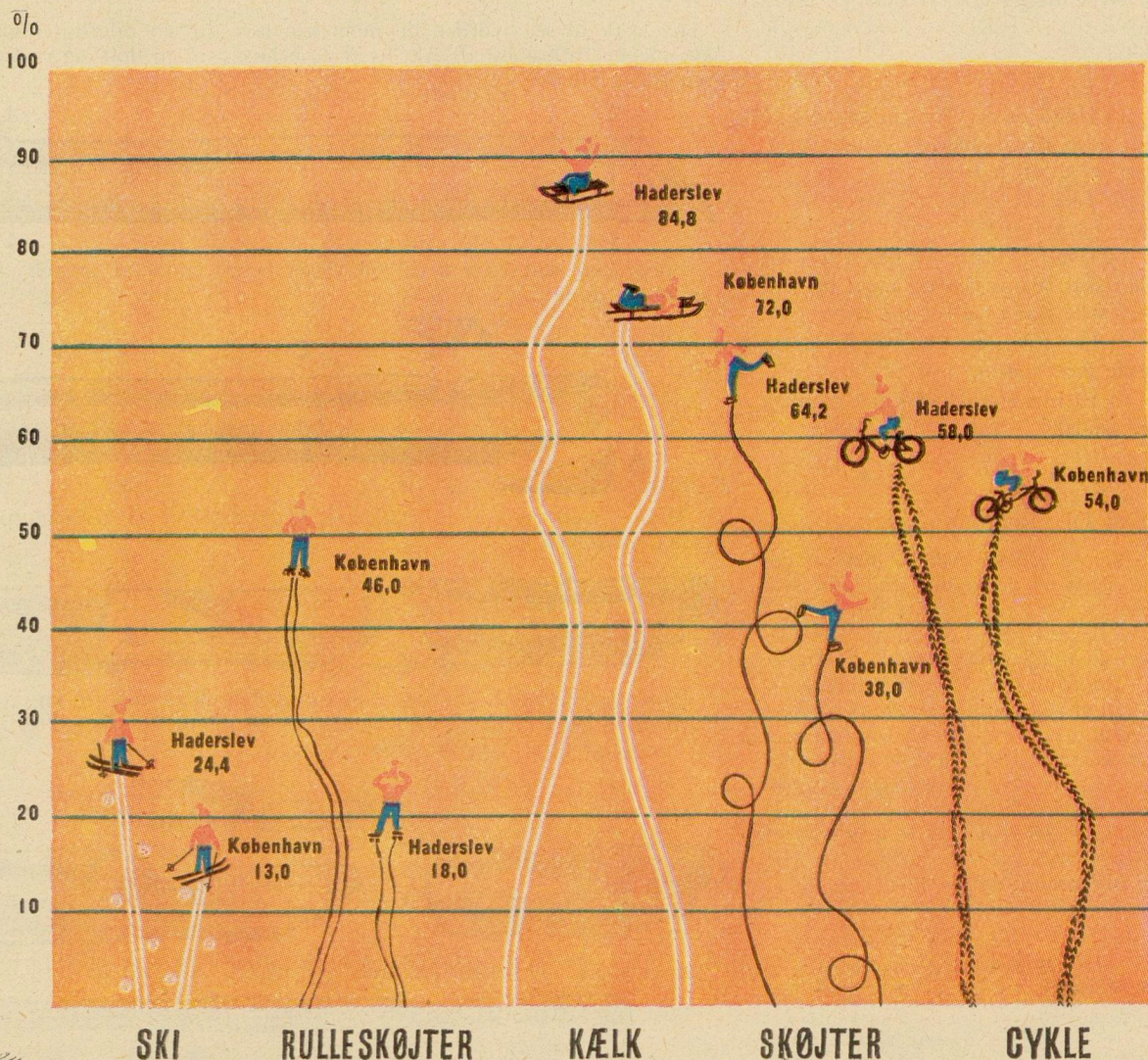
Den nu ti år gamle undersøgelse kunne så-
ledes ikke skabe berettiget frygt for en plud-
selig og voldsom opblomstring af åndslivet, og
en sådan har da heller ikke vist sig.

Man lægger også mærke til, at det egentlige
legetøj kun spiller en rolle for undersøgelsens
yngste, og at lysten til at være medlem af en
eller anden forening heller ikke er meget frem-
trædende.

„Forklaringen kan“, skriver kommunelærer
Rasmussen i sin kommentar til undersøgelsen,
„eventuelt ligge i, at mange børn ikke er så
ivrige efter at være sammen med andre børn —
at mange af dem helst vil være sig selv. En til-
svarende tendens kunne skimtes, da børnene
blev spurgt, hvad de helst ville lave i deres
fritid.“

Facit?

Som vi så det, var læsning (af bøger) en mere
udbredt fritidsbeskæftigelse i København end i
Haderslev-området, og ganske det samme synes
at gælde håndarbejde af forskellig slags — „vel
nok fordi børn i hovedstaden har lettere adgang
til forskellige fritidsforanstaltninger“, som for-
stander Skovby-Jørgensen skriver. Nå, fingrene
bliver dog trods alt også rørt i og omkring Ha-
derslev, og man lægger her mærke til, at 22,6
pct. af pigerne fra byen og 31,7 pct. af pigerne
fra landet nævner strikning som yndlingsbeskæf-
tigelse. Nu er det noget, mange vil lade hove-
det ryge på, at strikning i de senere år er blevet
en feminin lyst, der nærmer sig lasten. Var det
ikke den nye forstander for netop dette amts
store, gamle Rødding Højskole, som havde mod
til at sige, at vore dages unge kvinder strikker
sig baglæns ud af tilværelsen og det mere ån-
deligt bevægede liv, ene optaget af at tælle ma-
sker og slå nye pinde op? Facit er vel dette, at
børnenes fritidsproblem i vid udstrækning kun
er forløberen for vi voksnes fritidsproblemer.
Hvad laver De, når De ikke laver noget?

HVAD LEGER MAN MED? Skemaet viser, hvor mange procent af adspurgte børn i henholdsvis Haderslev og København, der havde ski, rulleskøjter, kælk, skøjter og cykle. Man får her at vide, at rulleskøjter er en typisk københavnereforeteelse — er det de asfalterede gader i storbyen, som fremmer rulleskøjtningen? At flere kælker og står på ski og løber på skøjter i Haderslev end i København har jo sin enkle forklaring deri, at man i Ha-
derslev har lettere ved at komme ud i naturen.

ET PAR GÅDER

TERNINGENS SIDER

Tænk dig, at du har et stykke træ, der måler 12 cm på alle tre ledder — altså en terning — og som er malet rød på alle udvendige sider. Hvis du nu skærer den store terning ud i små terninger på fire kvadratcentimeter, hvor mange af de små terninger har da kun een side, der er rødmalet?

HVOR MANGE DYR?

En dame holdt katte og papegøjer som husdyr. Tilsammen havde hendes dyr atten fødder og seks hoveder. Hvor mange katte og hvor mange papegøjer havde hun?

HVOR MEGET VAND?

Hvor meget vand er der i en grøft, der er 10 m lang, 2 m bred og $1\frac{1}{2}$ m dyb?

1) Hvad er det, der går gennem en dør uden nogensinde at komme hverken ud eller ind?

2) Hvilket spørgsmål kan man aldrig svare ja på?

3) Hvad er det, man kaster ud, når man skal bruge det, og tager op, når man ikke har brug for det mere?

4) Hvorfor tager den lille dreng sin cykle med i seng?

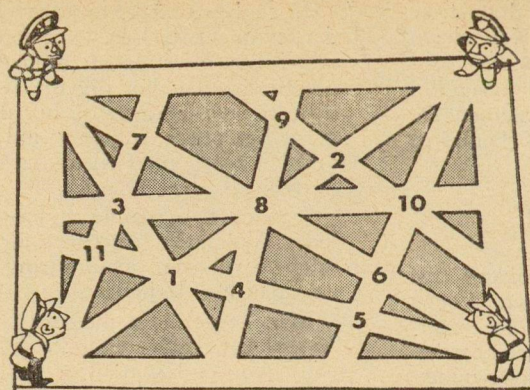
5) På hvad måde adskiller regn sig fra søndag?

HAR DU EN GOD IDE?

Mette i Greve uden for København har sendt os denne lille gode idé, som hun får 10 kr. i præmie for. Har du også en god idé til børnesidens læsere, kan du måske være lige så heldig:

„Du finder et pænt, lille billede — farvetryk — i et blad, f. eks. *Samvirke*. Ved at dryppe smeltet stearin hen over det, lade stearinen størkne og derefter forsigtigt trække papiret fra den størknede stearinplade, kan du overføre hele trykket til stearinen og få hele billedet aftegnet på pladen, der formes som en lille medaillon.“

Løsning på opgaverne: Du får seks små terninger, der har en rødmalet side — nemlig de små terninger, der ligger i de fire hjørner af den store terning. — Tyven har gemt sig i et af de nummererede gadekryds, hvor han ikke kan ses af nogen af de fire betjente. I hvilket gadekryds vil man kunne finde tyven?

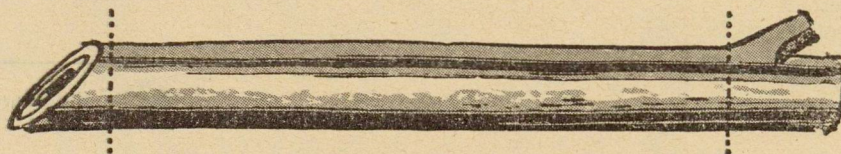

Find tyven

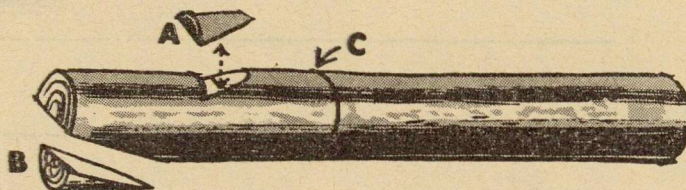
Kortet, du ser herover, viser gadehjørnerne, hvor fire politibetjente står og holder udkig. En tyv har gemt sig i et af de nummererede gadekryds, hvor han ikke kan ses af nogen af de fire betjente. I hvilket gadekryds vil man kunne finde tyven?

LAV EN PILEFLØJTE

Her skal du se, hvordan du nemt kan lave dig en pilefløjte, som du kan have megen fornøjelse af. Alt, hvad du behøver, er en dolk og en lige, bøjelig gren fra et piletræ.

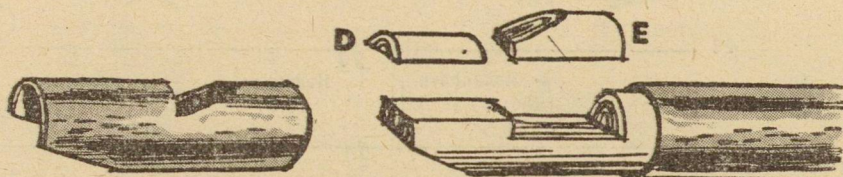
Pilegrenen skal være 2 cm tyk. Skær begge ender af grenen af ved den punkterede linie.

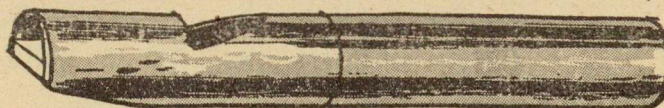
Med kniven fjerner du stykkerne A og B. Skær så gennem barken hele grenen rundt ved C.

Bank barken mellem C og B løs med den sløve side af kniven. Pas på, barken ikke går i stykker. Vrid barken løs der, hvor du har snittet i den. Lad den forsigtigt glide ud over grenen og gem den til senere.

Skær stykket D ud til blæsehul og stykket E, der skal blive til lydhammer.

Fugt det bare træ og sæt barkrøret, som du har gemt, tilbage på dets plads. Så har du din pilefløjte.

FORBRUGERE

PAS PÅ!

✧ **Bakterier og flodeskum.** At kager med flodeskum og creme er ideelle tilholdssteder for sygdomsforvoldende bakterier, fremgik af en nylig undersøgelse i en af hovedstadens store forstadskommuner, foretaget af sundhedskommissionen. Millioner af kim, afsløret ved laboratorieprøver af kager fra forskellige konditorier, tyder på, at mange bagere ikke er klar over faren. Resultatet af undersøgelsen blev en række hygiejniske forskrifter for bagerne i kommunen, herunder påbud til ekspeditricerne om at bruge kageske og gribetang. Samtidig har sundhedskommissionens opdagelser understreget nødvendigheden af, at der til stadighed foretages videnskabelige stikprøver landet over for at sikre forbrugeren på dette punkt.

✧ **Brødudsalgenes hygiejne.** Embedslægerne i Skanderborg amt konstaterede forrige år utilfredsstillende hygiejniske forhold i hvert fjerde brødudsalg i amtet, og det står næppe bedre til i andre amter. Mange steder manglede der ordentlig adgang for ekspeditionspersonalet til en håndvask, og i en bestemt egn havde lægerne ligefrem mistanke om, at en epidemi af akut leverbetændelse skyldtes inficering af brødet. I en omtale heraf i *Jyllandsposten* gjorde en af amtets kredslæger opmærksom på risikoen ved uafskærmede diske, som kunderne kan hoste og nyse henover, og han pegede på fordelene ved fabriksemballeret rugbrød.

✧ **Lumske isvafler.** Aktuell netop i den kommende tid er den samme kredslæges advarsel mod isvafler, som fyldes med en ske, der henstår i en krukke med vand — noget, som alle kender. Efter at have opdaget, at sådanne skeer ofte kan være stærkt inficerede, gik kredslægen ind for, at alt løssalg af is bør afskaffes til fordel for salg af is i færdige pakninger.

✧ **Mug på rugbrødet.** Indpakning af rugbrød er som ovenfor nævnt frem for alt en hygiejnisk gevinst, men formindsker desuden spildet, fordi brødet holder sig bedre — fabrikkernes salg af rugbrød er faldet med 8 pct., siden emballeringen af brødet startede, og en del af denne nedgang skyldes utvivlsomt mindre spildprocent i husholdningerne. I samme åndedrag skal dog peges på en enkelt ulempe ved de indpakkede rugbrødsskiver, nemlig tilbøjeligheden til mugdannelse. Fabrikkerne har ingen 100 pct.s sikker metode til at befri brødet for mugsporer, selv om meget opnås ved at lade arbejdet foregå i lys fra steriliseringslamper og under rigelig ventilation. Husk derfor, at mugsporer udvikles

stærkest i fugtig-varm luft — og klag i øvrigt til udsalgene, hvis De får udleveret pakker, der allerede er mugne.

✧ **Ris, der narre.** Ved indkøb af ris skal man tænke på, hvad de skal bruges til, ellers oplever man let ærgrelser over f. eks. tør, kedelig risengrød eller klistrede løse ris. Husk derfor ikke bare at bede om "ris" i brugsforeningen, men forlang en rund og buttet ris til grød (brugsens løsvægts-ris), og en lang, slank ris, når den skal anvendes til løse ris eller desserter (i brugsen: Bonga ris).

✧ **Dårige gamacher.** Adskillige klager er i vinterens løb indkommet til Forbrugerrådet over gamachenklæder i tynde, heluldne kvaliteter — ikke nær slidstærke nok til hverken børn eller voksne. Den eneste mulighed for at fremstille gode gamacher indenfor den nuværende prisklasse er efter Forbrugerrådets mening, at fabrikanterne går over til halvuldne kvaliteter, der ganske vist ikke er så varme som de heluldne, men til gengæld meget modstandsdygtige over for slid.

✧ **Toldfordyrelse af tøj.** Hvordan vil prisen på tøj påvirkes af den tekstiltoldforhøjelse, som for kort tid siden trådte i kraft, og som vil bringe 30 mill. kr. mere i statskassen om året? Herom har der været uenighed i en del af dagspressen, men for at klare begreberne bringes her nogle eksempler, udregnet af FDBs manufakturafdeling:

	Tidl. pris	Pris efter told- forh.
1 m herrekamgarn...	63,50	67,75
1 m kjolestof.....	7,25	7,75
1 lommestørklæde	1,14	1,17
1 borddug	11,65	12,00
1 par nylonstrømper.	11,10	12,00
Kulørt damekittel ...	19,95	22,50

✧ **Advarsel angående cykledæk.** En skarp konkurrence om at fremstille billigst mulige dæk til børncykler har medført, at visse firmaer har måttet slække på materialernes kvalitet — den eneste mulighed for at presse prisen langt nok ned, da arbejds løn og udgift til kraft o. lign. ikke kan røkes. Resultatet har været bløde dæk næsten

uden slidbane — og foret med så elendigt lærred, at dækkene knækker, hvis ikke de stadig holdes hårdt pumpede. Vil man undgå ubehagelige overraskelser, skal man derfor ikke købe børncykledæk i de allerlaveste prisklasser. På den anden side kan man på grund af de særlige avanceforhold inden for cykelbranchen heller ikke forlade sig på, at den højeste pris altid garanterer den bedste kvalitet. I brugsforeningerne kan medlemmerne løse problemet ved f. eks. at forlange Codan guldsegl dæk, der er forsynet med garantibevis for de første 10.000 km.

✧ **Nyt kvalitetsmål for koks.** For forbrugeren ville det være en fordel, om kokspriserne kunne gradueres efter brændværdien. En interessant metode hertil er nylig angivet af husholdningslaboratoriet i Sorø, der foreslår brændværdien målt i „helika“ (hektoliter-kalorier). F. eks. betyder „helika 313“, at koksene afgiver 313.000 kalorier pr. hl. Blandt de undersøgte kokspartier konstaterede laboratoriet forskelle fra 242 til 336 „helika“, hvilket motiverer store prisforskelle.

✧ **Faldgrube ved køb af oliefy.** Mange forbrugere er blevet sørgelig skuffet over de populære små oliefy, der bl. a. også indlægges i lejligheder med kakkelovne og kaminer. Ofte viste de sig nemlig ude af stand til at varme tilstrækkeligt op, og rengøringen af dem er somme tider endda værre end ved koksfy. Oliefyingsanlæg, der bruger mere end 1/2 liter pr. time, skal imidlertid nu godkendes af et særligt udvalg under justitsministeriet, og af hensyn til pengepungen gør alle klogt i kun at få installeret oliefy, som omfattes af loven.

✧ **Når De køber radio.** Når man overalt i Danmark ser radioforhandlere skilte og annoncere med ensartede forbrugerpriser, betyder dette slet ikke, at apparaterne ikke kan fås billigere. Rent faktisk er der nemlig en meget stor mulighed for at opnå fortrolige nedslag i prisen, først og fremmest ved kontant betaling og betaling indenfor 3 måneder. Tidligere medførte radiobranchens aftaler om bindende udsalgspriser urimelige fordyrelser af både radioapparater, radiogrammofoner og pladespillere, fordi de enkelte forhandlere var forpligtet til ikke at lade forbrugeren få andel i de store rabatter fra fabrikkerne. Derfor ophævede Priskontrolrådet i 1948 prisaftalerne, hvilket øjeblikkelig medførte en voldsom priskonkurrence. Men takket være en række konkurrencebegrænsende bestræbelser fra fabriker og organisationer i branchen, døde priskonkurrencen hurtigt hen igen for at give plads for det nuværende system med vejledende udsalgspriser overalt og med fortrolige prisafslag for de købere, der tilfældigvis er klare over, at der kan „handles“ på priserne.

EN ANLÆGS- KAPITAL

Kriminalfortælling af Knud Møller - Tegning: Hans Sørensen

BOGHOLDER KARLSEN lukkede sig forsigtigt ind i sin lejlighed, overbevist om at hans husbestyrerinde hverken havde hørt ham gå eller komme. Træt faldt han ned i den første stol inden for døren. Han havde ikke haft et øjeblik hvile hele dagen og aftenen og ville kun få tre-fire timers søvn, før han igen skulle være på kontoret — uden tegn på at have været ude det meste af natten.

Tyveriet ville først blive opdaget, når slagteriets kasserer kom. Karlсен havde låst både boksen og alle slagteriets døre efter sig — et bevis på hans gode planlægning af det hele. Det var to år siden, han havde været ansat på slagteriet. Ingen ville mistænke foderstofkompagniets bogholder og kasserer for indbruddet. Ingen ville drømme om, at han længe før sin afsked fra slagteriet havde taget aftryk af alle nøgler og havde ventet i årevis på det gunstige tidspunkt for et indbrud. Næ, det var ikke noget almindeligt indbrud. En ordinær tyv ville også have slæbt byttet med hjem. 120.000 kroner i kontanter! En almindelig tyv havde begyndt at smide om sig med hundred'apper allerede dagen efter. Men KarlSENS penge lå godt forvaret — under et buskads i anlægget. Han havde for

resten heller ingen brug for pengene før til nytårs-regnskabsafslutningen.

Han frøs. Det havde været koldt i anlægget, og der lå allerede et tyndt lag is på kanalen derude. Men nu kunne han for første gang lægge sig uden bekymring om, hvordan han skulle skaffe dækning. Den dag, pengene var nødvendige, var de lige til at grave op. Og der var rigeligt. Når underskudet var dækket, var der mindst et halvt hundrede tusinde tilbage.

Hvordan var det egentlig begyndt? Det havde været så nemt at tage det første tusind. Det var jo bare som „lån“. Men så lærte han Yvonne at kende, og derefter var der ingen chance for tilbagebetaling af „lånene“. Tværtimod. Hverken ringen eller pelsen havde været billige. Deres hovedstadsture havde også været dyre. Til sidst var kasse manglen blevet så alvorlig, at han ikke kunne drømme om at dække blot en brøkdel. Så tog han af kassen for at spekulere, men spekulationen havde kostet foderstofkompagniet yderligere. Han måtte se i øjnene, at enten fik han på en eller anden måde midler til dækning, eller også måtte han indrette sig på at tilbringe de kommende år under mindre komfortable forhold. Så var han kom-

met i tanker om nøglerne til slagteriet ...

BOGHOLDER KARLSEN mødte på foderstofkompagniet præcis, som han plejede. Han gik i gang med sit arbejde, og ingen ville i deres vildeste fantasi drømme om at sætte den korrekte bogholder i forbindelse med nattens indbrud.

I den lille by bredte nyheden sig med lynets hast. Allerede ved titiden kaldte direktøren ham ind.

— De må love mig aldrig at lade et så stort beløb ligge i kassen natten over.

Med bedste samvittighed garanterede bogholderen, at dette ikke kunne ske — uden dog at antyde, at så store beløb kun eksisterede i firmaets bøger.

Da han kom hjem, var *Stiftstidende* kommet. Begivenheden var sat i den helt store stil. KarlSEN smilede, mens han læste om, hvordan tyveriet så ud til at være udført af en stedkendt person. På den anden side havde man ingen mistænkte. Politimesteren udtalte dog tillidsfuldt, at tyven nok skulle afsløre sig selv ved et overdrevent pengeforbrug.

— Han bliver klogere, sagde KarlSEN for sig selv.

Senere gik han til sin ugentlige kort-

aften. Samtaleemnet var naturligtvis tyveriet, og Karlsten fik tilslutning til en bemærkning om, at det var næsten forbryderisk, at slagteriet havde haft så mange penge liggende natten over. Han var alligevel glad, da kortspillet sluttede, og lettet da han lukkede sig ind. Ingen betjent stod på lur. Havde han ventet det? Nej, nej! Men han kunne alligevel ikke bortforklare en lettelse.

Også næste dag gik, uden at politiet interesserede sig for ham. Der forelå intet nyt, skrev avisen. Det samme stod de følgende dage, og så døde interessen for sagen hen.

Karlsten følte sig mere rolig, og næste weekend inviterede han Yvonne på en tur til hovedstaden. Til formålet „lånte“ han atter af kassen, men nu var det jo kun en forstrækning i en akut situation — tilbagebetalingens dag var nær.

DER var gået fjorten dage, og han havde stadig ikke mærket nogen mistanke. Derfor var han sikker på, at heldet havde været med ham. På kontoret var han i gang med årsafslutningen. I midten af januar skulle underskuddet dækkes. Det var godt at vide, hvor de 68.750 kroner lå. Restbeløbet ville han betragte som en anlægskapital til et nyt og bedre liv. Anlægskapital! Den var for resten god. Pengene lå jo i anlægget.

Lidt efter jul besluttede han, at nu skulle det være. Med en spade gemt under frakken gik han efter midnat ud i anlægget. Han havde ingen vanskeligheder med at finde stedet, men fik et mindre chok, da han satte spaden i jorden. Det var som at ville grave i et betongulv. Jorden var frossen. Det kunne vel ikke være så slemt, tænkte han, når han først kom gennem overfladen... Han pirkede igen med spaden og fik til sidst løsnet en lille trekant. Med sammenbidt energi gav han sig til at bearbejde hullet, og efter en halv times tid var han kommet et halvt spadestik ned, dybt nok til at brække et større stykke op. Han lagde alle kræfter i. Spadeskaftet brækkede over ved bladet. Ærgerligt måtte han opgive, og efter at have dækket det lille hul med gammelt løv gik han hjem.

Det var hans mening at gentage forsøget næste nat, men så ringede Yvonne, og — nåja, det hastede jo heller ikke. Den påfølgende nat var han igen ude i anlægget — med en ny spade. Det var let at rense det lille hul op, værre var det med den frosne jord. Efter et par timers arbejde var han kun kommet et spadestik ned og kunne mærke i ryggen, at gravearbejde ikke var hans speciale. Med eet stivnede han. Forsigtigt gled han om bag en stamme, og rigtigt, et ungt, sværmende par kom. De standsede lige ud for ham og havde en masse at betro hinanden, før de gik videre. Karlsten skulle lige

til at genoptage sin gravning, da han atter hørte stemmer. Igen et ungt par. Med eet gik det op for ham, at der var julebal i pavillonen... Han kunne lige så godt holde op og gå hjem.

VAR heldet begyndt at svigte ham? Det kunne se sådan ud. Dagen efter fik han besked om, at kompagniets bestyrelse ønskede regnskabet afsluttet straks efter nytår. Karlsten fik samlet sig sammen til en forsikring om, at han ville gøre sit bedste.

Sit bedste? Nytårsnat, i morgen nat, var altså sidste frist. Enten fik han pengene gravet op, eller også var spillet tabt. Skulle en sådan smule frost ødelægge hans perfekte plan? Der måtte findes en udvej, og pludselig var den der...

KUN fire-fem steder i byen solgtes fyrværkeri. Han besøgte dem, og hjemme i kælderen sprættede han bomber og kanonslag op og fremstillede alle tiders kanonslag af dem.

Det almindelige nytårsskyderi var i fuld gang, da Karlsten for tredje gang gik ud i anlægget. Spaden havde han med, klar over, at bomben skulle et godt stykke ned for at øve virkning.

Mon det ikke var dybt nok, spurgte han sig selv efter nogen tids slid. Han anbragte sin bombe i hullet, stampede løs jord omkring den, antændte luntten og løb i ly bag et træ.

Det forekom ham en evighed, før braget kom. Men hvilket brag! Det begyndte som en rullen under jorden, så et blændende skær og et brøl, efterfulgt af en lavastrøm af sten og jord. Det var et nytårsskud! Skønt han var rystet over eksplosionens voldsomhed, var Karlsten klar over, at der måtte handles hurtigt. Selv på denne aften ville et sådant knald vække opmærksomhed. Eksplosionsstedet var et krater. Uden spor af pengepakken. Men — dér lå nogle sedler — og her! I lyset af sin stavlygte så han området overstrøet med pengesedler. Med lykten i den ene hånd kravlede han rundt og stoppede sedler i sin mappe med den anden hånd. I begyndelsen talte han, men holdt op. Det var blot at samle op og samle op.

MAPPEN var næsten fuld, men der lå stadig pengesedler. *Dér*. Og *dér*. Og — hvad var det? Et par støvler. Han lod lyset glide opad og slukkede. Så rettedes to stærke lyskegler mod ham.

— Jamen, det er jo bogholder Karlsten! En betjent kom nærmere, mens Karlsten rejste sig op. Vi siger intet til almindeligt nytårsskyderi, Karlsten, men dette var for groft. Deres private atombombe har mørklagt den halve by. De vidste vel ikke, at kablet lå lige her. Af den grund må De med op på stationen. Og vil De så samle alle de sedler op, Jensen. Vi må jo finde ud af, hvem der savner dem.

RIVIERAFERIE

Deltagerne i Samvirkens Rivierarejser har altid været tilfredse. Atter i år bor man i Bordighera, et af de mest kendte feriesteder på den italienske Middelhavskyst, og har fuld pension i et velbeliggende hotel — dobbeltværelser. Under Rivieraopholdet arrangeres en heldagsudflugt til Nizza-Monaco-Menton i Frankrig samt en halvdagsudflugt til maleriske småbyer i bjergene bag kysten. Begge udflugter indbefattes i prisen for rejsen. Der er tre Rivierarejser at vælge imellem:

14 dage. Afgang 20. maj **595 kr.**
24. juni **615 kr.** 26. august **615 kr.**

ITALIENSFERIE

Italiens skønneste byer og egne besøges på denne fjorten dages rejse. Overalt benyttes gode hoteller — dobbeltværelser. Under opholdet i Rom beses alle seværdigheder på to heldagsrundture. Dernæst rejser man til Neapel, besøger Pompeji, bor på Sorrentohalvøen, foretager en heldagsudflugt til Capri. Rejsen afsluttes med et todages besøg i Venedig. Rundturene og alle entreer er indbefattet i prisen på rejsen. Afrejse 20. maj og 2. sept.

14 dage 765 kr.

DOLOMITTERNE

1. juli afgår en 14 dages rejse til Dolomitterne, Italiens skønneste bjergegne. 2 dages besøg i Venedig afslutter rejsen.

14 dage 615 kr.

KRYDSTOGT

16. juli afgår en 14 dages rejse, som indbefatter ferie på Sorrentohalvøen og krydstogt på Middelhavet fra Genua til Palermo på Sicilien, til Napoli, til Cannes og langs Rivieraen til Genua.

15. september samme krydstogt, men med ferie i Bordighera.

14 dage 875 kr.

Se programmet

Oplysninger om Samvirkens rejser dag for dag får man ved gennemlæsning af programmerne, der kan ses i Brugsen eller fås direkte fra Samvirkens kontor, Njalsgade 15, København S., telefon C. 4015, lokal 335. Indmeldelser til rejserne modtages samme sted, hvor alle spørgsmål om rejserne besvares.

Samvirke

Lønningsposens indhold er ikke altid det vigtigste

Følelsen af at betyde noget er en vigtigere faktor, udtaler forstander J. Th. Arnfred i en tale ved Andelsskolens afslutning.

Arbejdet, som vi i dag anerkender som en af de vigtigste faktorer i livsgrundlaget, har ikke altid nydt samme anseelse. I gamle dage betragtedes det som en straf, noget nedværdigende, som man overlod slaverne. I dag er det en nødvendighed for at eksistere, en del af et fællesskab — hos nogle endda et kald.

I sin festtale for det afgående elevhold ved Andelsskolens afslutning for nylig gav formanden for FDBs repræsentantskab, forstander J. Th. Arnfred, en historisk oversigt over dette emne. Han belyste arbejdets skiftende vurdering op gennem tiderne og fastslog, at først med kristendommens indførelse begyndte man at betragte arbejdet som noget værdigt. Arbejdet fik den plads i dagligdagen, som det indtager i dag, hvor man taler om, at et stykke arbejde indebærer anden løn end klingende kontanter — nemlig arbejdsglæden.

Ikke arbejdskraft, men medarbejdere og medmennesker

— En undersøgelse i Sverige har vist, sagde forstander Arnfred bl. a., at det ikke altid er lønningsposens indhold, der er det vigtigste for f. eks. en industriarbejder. Anerkendelsen af et stykke godt arbejde og følelsen af at betyde noget inden for en produktion viser sig at være de vigtigste faktorer for arbejderne ved fire eller tyve store svenske industrivirksomheder, som omfattedes af undersøgelsen. Derefter kommer en ting som venlighed og forståelse fra arbejdsgiverens side og først derefter den sociale tryk og lønnen.

— Arbejderne ønsker at blive betragtet og behandlet som medarbejdere og medmennesker — ikke blot som ren og skær arbejdskraft, fortsatte forstander Arnfred, og det betyder blandt andet, at det er vigtigt, at arbejderne tages med på råd ved planlægning og rationalisering. Det er en fejlurdering at gå ud fra arbejderne som en modstander af rationalisering, men han vil ikke have, at stopuret blot skal bruges til at drive arbejdstempoet i vejret og nedsætte akkordsatserne. Der-

til kommer en frygt hos arbejderne for, at en rationaliseringsproces, som på længere sigt nok vil skabe mere arbejde, kan tænkes at give øjeblikkelige ubehagelige virkninger for nogle af dem, f. eks. dem, der er beskæftiget ved et arbejde, der bliver overflødiggjort af selve rationaliseringen.

— Vi er alle nødt til at tjene penge for at kunne eksistere. Men indtjeningen af lønnen er ikke nok. Vi skal frem til at tjene arbejdsfællesskabet, således som det er praktiseret i ældre tiders landbohem, hvor mand, kone, medhjælper og børn var fælles om arbejdet. Her var der mening og fylde i arbejdet — og det gav dårlig samvittighed at svigte, for arbejdet betragtedes som et kald.

Mændene, der efter nederlaget i 1864 genrejste modet hos det danske folk, *Dalgas, N. C. Fjord, Severin Jørgensen* m. fl., tog netop deres arbejde som et kald. De skulle tjene det daglige brød, men de havde alle oplevet

noget, som forpligtede dem til at tjene andet og mere.

— Vi skulle gerne alle nå dertil, udtalte forstander Arnfred, at arbejdet giver os den glæde og tilfredshed, som ligger i at gøre et stykke arbejde, som også gavner andre end os selv. Det er det, der bringer arbejdet op i det menneskelige plan, vi alle har behov for, og det er det, der giver os forståelsen af, at vort arbejde er et led i en stor arbejdskæde, som strækker sig over hele jorden.

Forstander Arnfred sluttede:

— I, som nu efter endt skolegang går ud til jeres livsgerning, skulle være bedre stillede end så mange andre, fordi det arbejde, som venter de fleste af jer, er båret af en idé om samarbejde og fællesskab. Vi ønsker for jer, at I i nogen måde må opleve jeres fremtidige arbejde som et kald — som en indre forpligtelse.

I forbindelse med afslutningen blev der uddelt legater og stipendier blandt de ni og firs elever, af hvilke ikke færre end sytten rejser til udlandet for at søge videre uddannelse. Femten elever har fået midlertidig beskæftigelse inden for den engelske og skotske brugsforeningsbevægelse, medens een rejser til Canada og een til Sverige.

Forstander
J. Th. Arnfred.

★ ★ ★ ★

Første grønlandske brugsforening

Efter adskillige års tilbagevendende drøftelser om oprettelse af en brugsforening i *Godthåb* i Grønland har en gunstig lejlighed nu budt sig til at omsætte planen i praksis, da Grønlands største private handlende, købmand *Narup*, har besluttet at nedlægge sin købmansvirksomhed i byen, hvorved forretningsbygningerne bliver ledige. Forhandlinger forestår om køb eller leje af lokalerne til brug for denne første grønlandske brugsforening.

Initiativtageren er *Godthåb Arbejderforening*, fortæller bladet *Grønlandsposten*, men man vil søge at vinde hele byens befolkning for ideen, bl. a. ved fremvisning af brugsforeningsfilm. Et foreløbigt udkast til vedtægter for brugsforeningen er allerede udarbejdet, og det forudsætter, at foreningen organiseres som et andelsselskab med begrænset ansvar, således at medlemmerne kun hæfter med deres andele for foreningens forpligtelser. 100 medlemmer regnes som nødvendige for den nye brugsforenings start.

Naturligvis vil foreningen søge optagelse i FDB, hvis førstedirektør *Ebbe Groes* for øvrigt allerede i 1949 under

et ophold i Grønland har drøftet planerne med interesserede *Godthåb*-borgere. Videre ud i fremtiden er det meningen, at den projekterede brugsforening helt eller delvis skal søge at overtage og videreføre de virksomheder, som Den kgl. grønlandske Handel driver i *Godthåb* i øjeblikket.

★ ★ ★

NY ANDELSBANK I RØNNE. Andelsbanken har åbnet sin nye kontorbygning på Torvet i Rønne. Bygningen, som er indrettet efter helt moderne ekspeditions-principper, er tegnet af FDBs arkitektkontor.

JUBILÆER. 75 år: *Frørup* brugsforening, den 18. april, og *Ørsted* brugsforening, den 3. maj. — 50 år: *Ejby* (Fyen) brugsforening, den 28. april. — 25 år: *Dråby* brugsforening, den 1. maj.

HASLEV HØJSKOLE Vinterskole for unge piger og unge mænd nov.-marts. **Højskoleafdeling** med sprog, delingsførerudd., håndgerning for de kv. elever samt særklasse for vordende seminarieelever. **Landbrugsfaglig afdeling** med maskinkursus. Husflid. Skriv efter program. Henrik Christiansen.

Her er den praktiske FORÅRS- SKJORTE

Denne ternede Njal skjorte, som findes i flere mønstre, er lige velegnet til arbejde og fritid. Skjorten er af en kraftig 100 pct. bomulds-twillvare, der er kogeægte og sanforiseret, d. v. s. krympefri.

Størr. 37-43

18,85

NJAL

- et kvalitetsprodukt fra FDB

SVÆR KVALITET *er ikke altid* GARANTI *for holdbarhed*

Poplin er tidens stof til cottoncoats, vindjakker, børneflyverdragter m. m. Men *poplin* og *poplin* er to ting. Det forstår man, når man har haft lejlighed til at beskue den sørgelige række eksempler på dårlige poplinkvaliteter, som Forbrugerrådet har modtaget klager over:

★ Flyverdragter, der efter blot een vask har fået store, hvide skjolder og slidpletter ved krave, ærmer og sømme.

★ Vindjakker — nydeligt konfektioneret til en anelig pris — der efter en måneds forløb er flosset ved ærmerne, fordi stoffet ligefrem knækkede over ved ombukningerne.

★ Pæne, lyse flyverdragter, hvis farveglade borter har smittet af i den kraftige vask, der nu engang er nødvendig for at få børnetøj rent.

★ Vindjakker med teddybear-foer, der fnugger og kan pilles af i store totter, fordi teddybear-stoffet ikke tålte samme vask som den udvendige beklædning.

★ Poplinvanter, der er bristet langs alle sømme.

★ Cottoncoats, der ligner gamle, udslidte kitler.

*Hvad er der i vejen
med alle disse varer,*

der tilsyneladende engang har set pæne ud, og som der i de fleste tilfælde er ofret en fin forarbejdning på?

Kvaliteten er svær at føle på — det skulle man da tro, var en garanti for holdbarheden. Men nej, sværheden er just det gale ved det.

Alle de reklamerede varer er i en svær — men uelastisk — kvalitet af hårdtvundne, kortfibrede bomulds-garner. De hårde snoninger bevirker, at stofferne vanskeligt gennemfarves fuldstændigt, og garnernes korte fibre vil hurtigt flosse ud og danne luv, der slides af i brug. Når det yderste af garnerne således slides af, kommer det indre ikke-gennemfarvede garn efterhånden til syne i form af hvide skjolder. Jo sværere stofferne er, des hurtigere vil dette ske, og så har kunden vel endda netop lagt vægt på, at stoffet var svært i den tro, at det så var noget særlig godt.

Værst er de mørke farver, især

marineblå, bordeaux, armygrønne m.v., hvis farver hurtigere forsvinder end de støvgrå og lyse, der holder sig pæne forholdsvis længe.

Hvad kan man gøre ved det?

Har man været så uheldig at få en sådan dårlig poplinvare, er det eneste råd, man kan give: at sørge for at få tøjet vasket eller sendt til rensning, inden det bliver alt for snavset, for jo mere kraftig rensbehandling er nødt til at være, des kedeligere bliver resultatet.

Men bedre endnu er det naturligvis inden købet at forvise sig om kvaliteten af den vare, der købes. Rigtigt poplin, d. v. s. helpoplin, er nemlig et velanvendeligt materiale til bomuldskonfektion. Det er gennemvævet af langfibrede, ret tynde, merceriserede bomuldsгарner, og det karakteristiske ved stoffet er, at der er dobbelt så mange tråde i længderetningen som i tværretningen, således at varen bliver fint ribbet. Helpoplin er regelmæssigt og fast, men samtidig smidigt, og dette stof lader sig gennemfarve på betryggende måde.

En belt anden ting

er, at man kunne ønske sig et langt større udvalg i stoffer beregnet til børnebeklædning. Her i landet findes næsten ikke andet end poplin, medens der i Sverige findes mange stoffer af uld og rayonuld med bomuld, nylon eller andre fibre, vævet f. eks. i ride-elastik eller lignende varer. Farverne er oftest grålige, hvor snavset ikke ses så tydeligt. Det er ikke luksusstoffer, men praktiske, varme og slidstærke kvaliteter, der er nemme at vaske og stryge. Og alt dette er det, man først og fremmest ser på, når det drejer sig om børnebeklædning.

Hvornår mon vi får sådanne varer herhjemme?

★ ★ ★

HVIS det kniber med at få den broderede dug glat og fin igen efter vask, kan man lægge den med retten vendt ned mod et blødt underlag og stryge den på vrangen. Selv det sværeste broderi vil da stå smukt og glat efter strygningen.

★ ★ ★

Nyt poleremiddel

FDBs kemisk-tekniske fabrik i Viby har udsendt et nyt poleremiddel i „Furnol“-serien, nemlig hvid Furnol, tilsat silicone — et nyt stof, der bevirker, at møbler, træværk o. l. bliver endnu mere blankt, end det tidligere har været tilfældet. Den nye Furnol indeholder yderligere plasticvoks, hvilket betyder, at det kan anvendes til polering af automobiler.

Kgl. dansk patent af 25. okt. 1904

DECROTTE'S hals- og brystsaft

et fremragende husmiddel, rigt på styrkende A-vitaminer — yndet af børn og voksne, uundværligt for rygere og talere.

DECROTTE'S hals- og brysttablet

er velmagende og lindrende og kan fås overalt.

★

**Fabrikken
DECROTTE'S**
København F.
Tlf. Central 2613

Lynhurtig reparation

af ARBEJDSSTØJ

Skån Dem selv for
timelangt arbejde!
Lapning og stopning
klares på et øjeblik
— så det holder

**Den
flydende
tråd**

I tube eller
flaske.
Rækker
langt.

**BRUGSEN
har den**

Hvorfor bestjæles hver måned?

★) Et smalt,
silkeglat skyde-
rør, der udelukker
berøring af selve
tamponen og
letter indfø-
ringen.

Hvert år stjæler menstruationsdagene sammenlagt to måneder af en kvindes liv — et tyveri Tampax kan forhindre. Med Tampax kan De ubesværet passe Deres job, danse, drive sport, ja selv bade „de dage“. Fordi Tampax bæres indvendig forhindres odeur og røbende konturer. Tampax er behagelig blød, stærkt absorberende og mærkes overhovedet ikke. Tampax anbringes ved hjælp af en snild ★) applicator uden berøring af hænderne — en vigtig hygiejnisk kendsgerning. Vælg Tampax for velværets skyld.

Tampax gør ÷ dage
til + dage.

Handy pakning med 10 stk.
og udførlig brugsanvisning.

Regular no. 1
med normal sugesevne kr. 2,90
Super no. 2
med større sugesevne kr. 3,40

TAMPAX

TAMPAX SCANDINAVIA A/S - Vesterbrogade 6 D - København V.

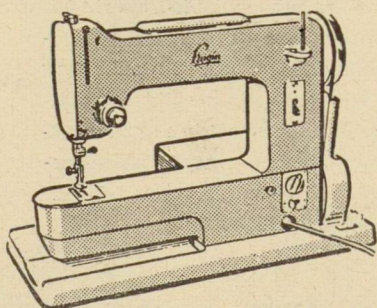
Sy selv

AF STOFFER
OG VI-MØNSTRE
FRA BRUGSEN

Nr. 3545
Størr. 6-8 år

Nr. 3544
Størr. 42-46

Hugin

De kan selv sy til hele familien på letvægtsmaskinen HUGIN med den frie arm, og arbejdet går legende let. HUGIN koster incl. kuffert kr. 785,-

VI-MØNSTRE.....2,50
VÅR MØNSTERTIDNING.....2,00

DET BETALER SIG AT KØBE I BRUGSEN

Husmødrenes anden trækning

Det er ikke god skik at hvile meget længe på vundne laurbær. På den anden side skal man også være varsom med for hurtigt at forfølge en succes. Dette sidste kunne *Husmødrenes Filmudvalg* nok med fordel lægge sig på sinde. Udvalget præsenterede forleden en serie på ni nye kortfilm med emner rækkende fra husmoderafløsning, statslånsbyggeri og moderne gulvbehandling over elektricitets anvendelse i hjemmet, livsforsikringens betydning og mælkenes sundhed til kiksens sprødhed, vaskemidlernes fortræffelighed og tapetvalgets problemer. Men denne nye serie stod slet ikke mål med den tilsvarende serie, som blev udtrukket i fjor.

Måske har formandens for Husmødrenes Filmudvalg, fru *Ellen Willemoes Andersen*, selv haft fornemmelsen heraf. Ved seriens præsentation i Palads Teatret i København bemærkede fru, at udvalget, om det havde været muligt, i og for sig hellere ville have lavet nogle færre og større film.

Vi giver formanden ubetinget ret i, at det er såre begrænset, hvad der kan siges i så korte film, og om det store flertal af disse nye kortfilm gælder det, at man har valgt at holde sig til rene almindeligheder.

Det er en række erhvervssammenlutninger, institutioner og private firmaer, som har bekostet filmene, og de-

res private kæpheste skal rides. „Vi får jo også bonus“, siger ægtemanden i livsforsikringsfilmen. „Hvad er bonus?“ spørger hans kone. Og han forklarer, at gennem bonus-udbetalingerne går næsten hele overskuddet i livsforsikringselskaberne tilbage til de forsikrede! Næsten, ja. Deres regnskaber viser, at „næsten“ er et begreb, som kan fortolkes.

Lige så kategorisk fastslås det i vaskepulverfilmen som noget vrøvl, at et syntetisk vaskepulver skulle kunne irritere nogens hud mere end almindelig sæbe. Det er blot et spørgsmål om at skylle hænderne af bagefter. Der er grund til at tro, at ikke alle hudlæger uden videre vil erklære sig enige med drejebogsforfatteren her.

Filmenes tekniske kvalitet er gennemgående god, og her og der er der blevet plads for en smule humor. Men staten kommer til at sidde med Sorteper. Dens film om husmoderafløsningen er svagt fotograferet, og manuskriptet er gået i fisk. Bedst, som man fortæller, hvad husmoderafløsningen betyder for den enkelte, syge husmoder, bliver det til en historie om husmoderafløserens ensomme person og om, hvordan hun ikke blot tjener penge ved jobbet, men opnår en følelse af ny livstilknytning gennem sit arbejde for mennesker, der trænger til hende. Det er så temmelig forvirrende.

FORÅRS-TRÆTHED - eller hvad?

Man er træt og uoplagt, tung i kroppen, søvnig — fejler ingenting, men føler sig alligevel ikke rigtig rask. Hvad er grunden? Forårstræthed, siger folk, og man slår sig til ro med denne forklaring på det tilsyneladende uundgæelige onde.

Synd og skam er det at laste det dejlige forår for denne triste tilstand, og snarere er det vel også vinteren, der har skylden.

For der findes vel ikke en anden årsag? Sundhed er jo ikke blot afhængig af lys og luft, men i lige så høj grad af ernæring. Her har husmoderen en stor mission. Hvis hun kender familiens behov og forstår at gøre kosten så alsidig og rigtigt sammensat som muligt, kunne megen såkaldt „forårstræthed“ sikkert undgås.

Hvad skal vi spise - og hvorfor?

Mælken er et af vore bedste levnedsmidler og billig i forhold til sin næringsværdi. Den indeholder alle de forskellige næringsstoffer, som tilmed helt kan optages i organismen. Aller

vigtigst er mælken for æggehvide- og kalktilførslen, men den indeholder også både A-, D- og B-vitaminer.

4-6 dl (2-3 glas) mælk om dagen til voksne og $\frac{3}{4}$ -1 liter (4-5 glas) til børn er en god daglig ration. Der er samme næringsværdi i sød- som i kærnemælk. Kærnemælk og skummetmælk er blot mindre fedtholdige.

Ost indeholder stort set mælkenes næringsstoffer i koncentreret form: æggehvide og kalk. Mindst et par skiver ost må derfor hver dag gives som pålæg.

Smør og margarine er praktisk talt lige næringsholdige, eftersom margarinen er tilsat både A- og D-vitaminer, og vandindhold og fedtindhold er ganske det samme. Da vi får tilstrækkeligt med fedtstoffer i den almindelige kost, behøver smør og margarine kun anvendes til smørrebrød.

Kød, fisk og æg forsyner os med æggehvide, fedt fisk og rogn tillige med A- og D-vitamin. Indvolds-mad er særlig nyttig, mindst en gang om ugen skal familien have f. eks. lever, når prisen ellers tillader dette. Æg kan i nogen grad erstatte kød og fisk. I den tid, æggene er billige, er

3-4 stykker om ugen pr. person ikke for meget.

Brød, gryn og mel er kulhydratiske levnedsmidler, som tillige indeholder en del vitaminer, især nu hvor hvedemelet tilsættes jern og vitaminer. Rugmelet, det grove mel, er dog mere stimulerende for tarmvirksomheden og giver tænderne mere arbejde. Disse levnedsmidler bør altid findes på den daglige madliste, så meget mere som de hører til vore billigste.

Rodfrugter, grøntsager og frugt må på bordet mindst to gange om dagen. De indeholder mineralstoffer i massevis og giver ligesom mel og brød billige kalorier.

Hvilke opgaver har de forskellige næringsstoffer?

Æggehvidestofferne (proteinerne) er de vigtigste af de energigivende næringsstoffer. De udgør hovedbestanddelen af kroppens celler. Vi behøver rundt regnet 60-70 g æggehvidestof hver dag eller 1 g pr. kilo kropsvægt. Børn og gravide kvinder bør have 2-3 g pr. kilo. Halvdelen eller mere bør komme fra animalske levnedsmidler. $\frac{3}{4}$ l mælk, 3-4 æg eller 90 g ost eller 100 g kød eller 150 g torsk giver ca. en trediedel af vort daglige behov for æggehvidestof. Af vegetabiliske æggehvidestoffer kan nævnes tørrede ærter, bønner og nødder af forskellig slags.

Fedtstoffer giver os dobbelt så meget forbrændingsværdi som æggehvidestoffer og kulhydrater. Man skal dog passe på ikke at få for meget af disse stoffer, der oplagres som overflødige kalorier i kroppen, og dem kan det som bekendt være svært at komme af med.

Kulhydrater er de sædvanligste og billigste energistoffer. De forekommer i form af stivelse eller sukker i vore vegetabiliske næringsmidler og findes tillige i mælk.

Vand giver ingen næringstilførsel, men er ligefuldt nødvendigt for legemets forskellige funktioner. To trediedele af kroppen består af vand.

Mineralstoffer som *kalcium* eller kalk fås i mælk, ost og grøntsager som grønkål, hvidkål og persille. Almindeligt dagligt behov er 1 g, der findes i $\frac{3}{4}$ l mælk. Af *fosfor* behøver man 1,3 g pr. dag. Det findes også i mælk ($1\text{ l} = 1\text{ g}$) samt i kød, fisk, æggeblomme, brød, ærter m. m. Af *jern* behøver man blot 12-15 mg, men dette stof findes til gengæld kun i ringe mængder i vore næringsmidler. Bedst i lever, grønkål, persille, spinat, pur-løg, grønerter, æggeblommer, groft rugbrød og myseost. *Jod* indtages almindeligvis med drikkevandet. Hvor dette ikke er tilstrækkeligt jodholdigt, må jodsalt anbefales.

Slid på perlon

Gå på uld

Stafet

SUPER

er faktisk to sokker i een —
udvendig spunperlon, der
er fantastisk slidstærkt,
og indvendig uldkamgarn,
der er behageligt
og blødt og absorberer
fugtigheden.

790

Stafet Super er højhælsforstærket op over det mest udsatte sted — skokappens kant — og desuden forstærket i tåen med super twist perlon.

3 måneders garanti for slidstyrke

Stafet Super (3/721) er mønsterstrikket og føres i grå og beigemeleret. Sokken er også mærket med skonummer.

- et kvalitetsprodukt

fra

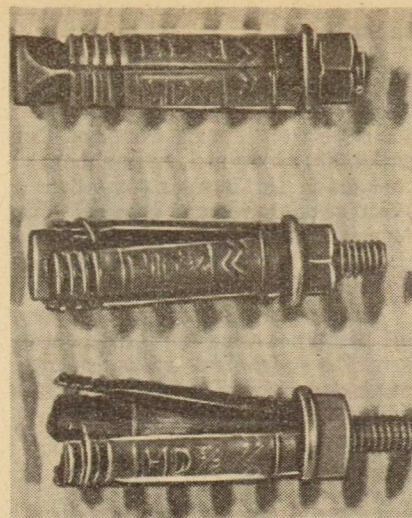
Kender De ekspansionsbolten?

Næsten alle hobbyfolk benytter sig af rawl-plugs, når en skrue skal sidde urokkelig fast i en væg. Men før eller siden kommer rawl-plugs-systemet alligevel til kort, simpelthen fordi den vægt, der vil belaste skruen, bliver for stor.

I et sådant tilfælde må man gribe til ekspansionsbolten — en ting, som ikke er særlig kendt blandt amatører, men meget brugt blandt murere, smede, rørleggere m. v. Ekspansionsbolten kan — rigtigt anvendt — bære næsten utrolige byrder uden at gå løs, og derved

til højre viser efter hvilket princip, den arbejder.

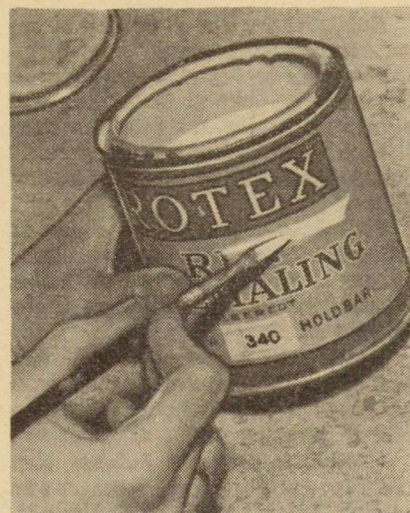
Bolten består af en konisk kerne, omkring hvilken der ligger tre stålvinger. I den ene ende er bolten stump, og i den anden er den forsynet med gevind og møtrik. Når bolten skal bruges, borer man med et murbor et hul, en lille smule større end boltens største diameter og lige så dybt som boltens vinger er lange. Bolten stikkes ind, og med en skruenøgle drejer man nu møtrikken rundt. Derved skubbes vingerne op ad keglen og udvider sig.

Vingerne presser jernhårdt mod det omliggende murværk, og de ting, der skal ophænges, spændes simpelthen fast i boltens frie ende med en ekstra møtrik.

Ekspansionsbolte fås i Brugsen i forskellige størrelser og er ikke særlig dyre. De er meget lette og hurtige at arbejde med, men man skal huske, at bolten har så stor kraft, at den sprænger en mursten, hvis man borer den ind i selve stenen. Ekspansionsbolte er faktisk bedst i en betonmur.

★ ★ ★

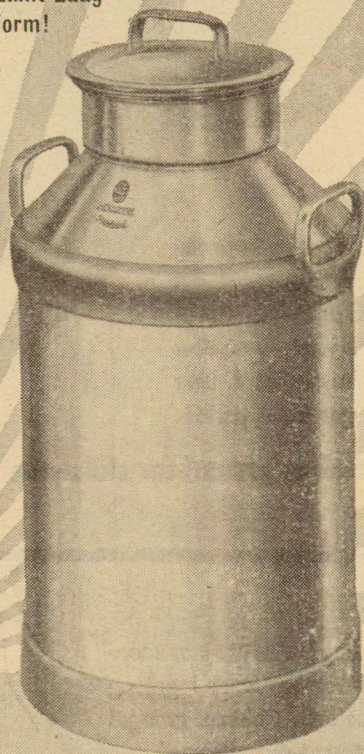
Så meget er der igen

Her er en lille fiks idé, som befrier maleamatøren for at rode rundt mellem bøtterne på hylden, hver gang han skal finde den rigtige maling.

Når et malearbejde er afsluttet, laver man med penslen en streg på dåsen. Stregen angiver malingens indvendige højde i dåsen, således at man ved, hvor meget der er igen af den bestemte farve. På denne måde kan man uden at åbne dåsen beregne, hvorvidt der skal købes ny maling hjem.

ALMIN

med pressede eller støbte ALMIN-Laag -
Laagene med den gode Pasform!

Der staar Glans om ALMIN Spanden —

den fra

FREDERIKSBERG METALVAREFABRIK

Sådan køber man sit værktøj

Ikke alle håndværksamatører har brug for lige meget værktøj, men står man overfor at skulle anskaffe en god samling, bør man gå rationelt til værks. Til højre viser vi, hvad der retteligt hører hjemme i en værktøjskasse „til husbehov“. Først og fremmest hammer, økse, stiksav med fem udskiftelige klinger, nedstryger, vinkel med waterpas, tommestok, to skrue-trækkere, vridbor og platbor. Desuden svensknøgle, universaltang, knibtang og vandpumpetang. Det er værktøj, der er beregnet til at klare små situationer i hverdagen, og det danner grundsettet, hvis man senere vil udvide „bedriften“. Håndøksen er den dyreste, idet den koster 11,90 kr., men hele værktøjssættet kan anskaffes for en samlet udgift på 50 kr.

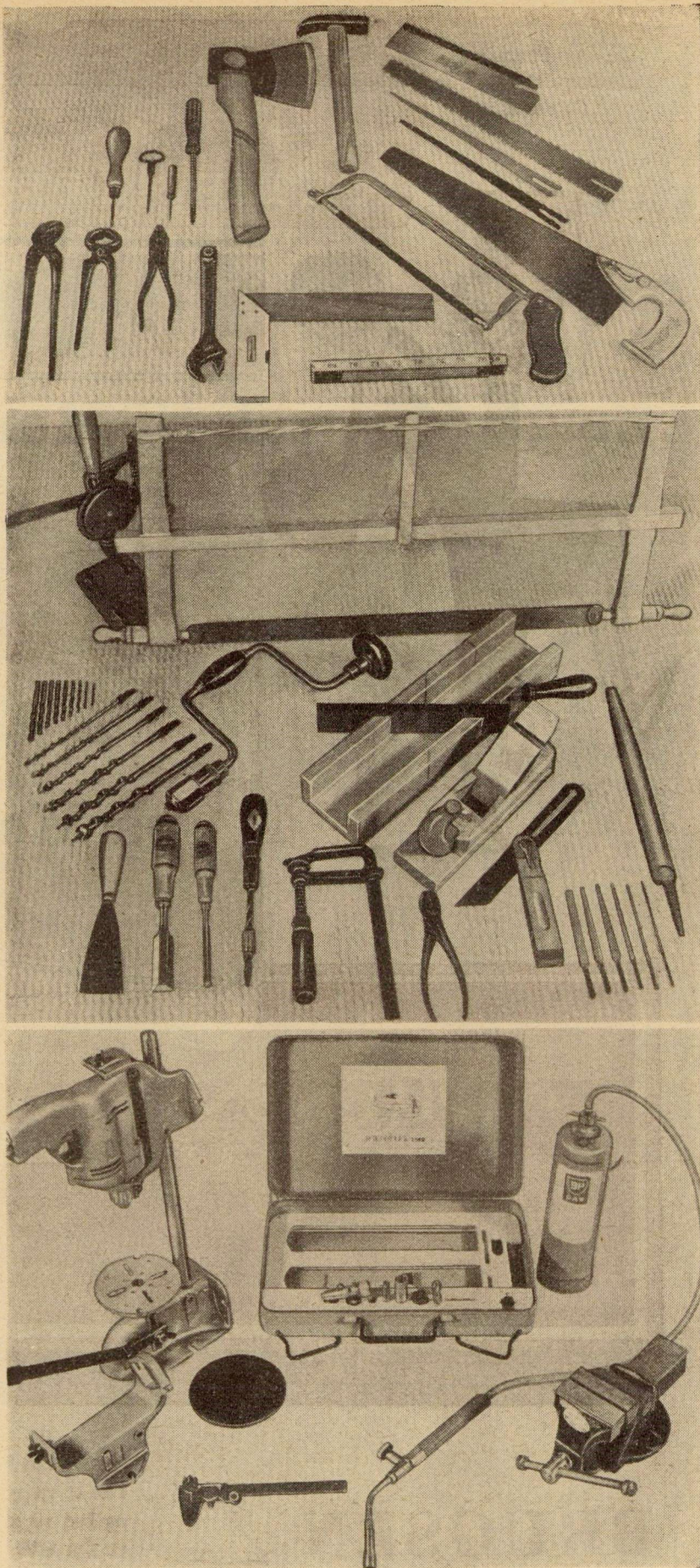
★

Vil man stå lidt bedre rustet, anskaffer man sig værktøjet på det midterste billede. Her er snedkersav, et borsving og en håndboremaskine med tilhørende sneglebor og metalbor, listesav med gearingskasse, spartel, to stemmejern, spiralskrue-trækker, skruetvinge, bidetang, slethøvl, smigvinkel, et sæt nøglefile og en halvrand træfil. Her er det sættet med de seks sneglebor, der er dyrest, nemlig 23,75 kr., og hele samlingen koster 154,00 kr. Men så er man også meget fint udstyret og kan klare næsten alle opgaver.

★

Men der findes også hobbyfolk, for hvem glæden ved at eje det helt rigtige og yderst raffinerede værktøj, er noget væsentligt. Det er for dem, værktøjet forneden er beregnet. Her finder vi først og fremmest den elektriske håndboremaskine, her placeret i et lodret borestativ og med en vandret holder og bagskive til smergelpudsning som tilbehør. Boremaskinen danner grundstammen i et stort hobby-sæt med en lang række forskellige muligheder for fint arbejde. Desuden har vi BPs loddessæt, bestående af gasflaske, slange med håndstykke og forskellige former for brændespids. Endelig har vi en skydelære og et solidt skruestik. Boremaskinen uden tilbehør koster 179,00 kr., gasanlægget komplet 139,00 kr., og alt i alt koster værktøjet 484,00 kr.

Hvis grejerne i hobbyrummet skal have den rigtige sammensætning — så start med sæt nr. 1 og køb de øvrige ting, efterhånden som pengepungen tillader det.

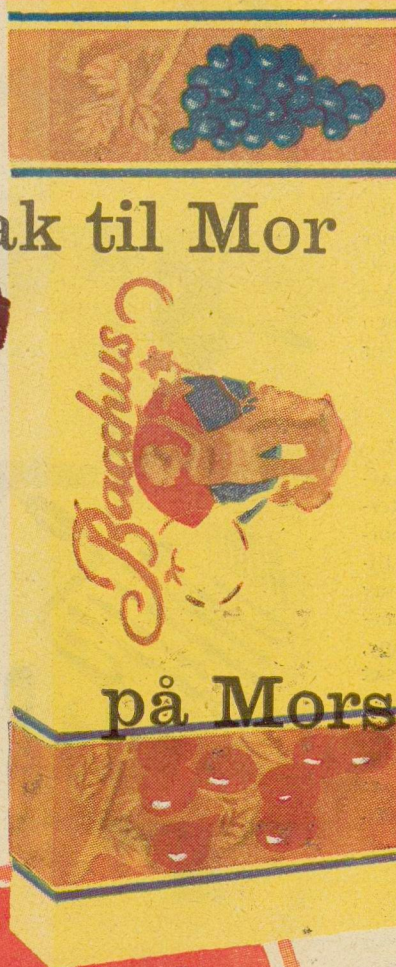

Ekstrafine
„Nattergaletunger“.
60 stk. **3,75**

Ekstrafine
NATTERGALETUNGER

...sig tak til Mor

på Mors Dag ...

„Bacchus“, de lækre rene
chokolader med
kirsebær i rom og
druer i cognac.

10,00

Den dejlige „Present“
i en stor og flot
gaveæske.

8,00

BRUGSEN

Søndag den 6. maj er det Mors Dag.

Det er en god skik at sige tak til mor,
og hun vil glæde sig over
en flot æske dessert-chokolade fra Brugsen.